

BERGEN KOMMUNE
KOMMUNEREVISJONEN

REVISJONSRAPPORT

Forvaltningsrevisjonsprosjektet Barnevern i barnehager

Delrapport I: Barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak

Forvaltningsrevisjonsrapport nr.2/03
Avgitt november 2003

Kontoradresse: Bjørns gate 1 (Aasegården)
Postadresse: Pb 7700, 5020 Bergen Telefon 55 56 43 00 Telefax 55 56 43 30

Barnevern i barnehager

Delrapport I:

Barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak

Tegnet av Ingrid Ornum, 5 år

BERGEN KOMMUNE
KOMMUNEREVISJONEN

2003

FORORD

Denne rapporten er et resultat av Bergen kommunerevisjons gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjektet "Barnevern i barnehager". Som et ledd i prosjektet foretok vi en spørreundersøkelse blant barnehagestyrene i 198 barnehager i Bergen. Disse barnehagene deltar alle i felles opptakssystem . Formålet med undersøkelsen har vært å kartlegge styrernes erfaringer med formidling av meldinger til barnevernet og barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak. Resultatene fra deler av undersøkelsen legges her fram som delrapport I med tittelen: *"Barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak."* Delrapport II som omhandler barnehagenes erfaringer med å formidle meldinger til barnevernet, vil bli lagt fram så snart arbeidet er slutført.

Cand. polit. Elisabeth Nilsen og cand. polit. Rita Olsen har vært ansvarlige for gjennomføringen av dette prosjektet. Dette har blant annet inkludert utforming av spørreskjema, registrering og analyse av innkomne svar og selve rapportskrivningen. Bergen kommunerevisjon benytter anledningen til å takke alle styrerne som tok seg tid til å svare på spørreskjemaet som de fikk tilsendt. Vi takker også byrådsavdeling for oppvekst, byrådsavdeling for helse og bydeler og administrativt personell i den enkelte bydel for godt samarbeid i prosjektperioden. Til slutt takker vi ressurspersoner tilknyttet Barnevernets Utviklingsssenter for Vestlandet og fylkesbarnevernet i Sogn og Fjordane for nyttige innspill til utforming av spørreskjemaet.

Bergen kommunerevisjon håper at rapporten kan bidra til å styrke samarbeidet mellom to viktige kommunale instanser som har ansvaret for arbeidet med barn på hjelpetiltak i barnehagene. Vi håper videre at dette prosjektet gir nyttig informasjon for de folkevalgte i Bergen kommune som har det overordnede ansvaret for det kommunale tjenestetilbudet.

Bergen 25. november 2003

Rolf Kalvø
kommunerevisor

INNHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG

1	BARNEVERN I BARNEHAGER.....	1
1.1	BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET <i>BARNEVERN I BARNEHAGER</i>	1
1.2	FORMÅLET MED PROSJEKTET BARNEVERN I BARNEHAGER	2
1.3	DELPROSJEKT I:.....	2
1.3.1	<i>Barnehagenes erfaringer med barnehageplass som hjelpetiltak</i>	2
1.3.2	<i>Problemstilling og begrepsavklaring</i>	3
1.4	HVILKEN TYPE INFORMASJON GIR DENNE RAPPORTEN?.....	4
1.5	RAPPORTENS OPPBYGNING	4
2	OM BRUK AV BARNEHAGEPLASS SOM HJELPETILTAK.....	6
2.1	LOVVERK SOM REGULERER FORELDRENE OG DET OFFENTLIGES ANSVAR OVERFOR BARN	6
2.1.1	<i>Foreldrenes omsorgsplikt</i>	6
2.1.2	<i>Lov og regelverk som regulerer barnevernets plikter</i>	7
2.1.2.1	Ulike typer hjelpetiltak.....	8
2.1.2.2	Oppfølging av hjelpetiltak.....	9
2.1.2.3	Barnevernets plikt til å samarbeide med andre instanser	9
2.1.3	<i>Lov og regelverk som regulerer barnehagenes arbeid</i>	10
2.2	ORGANISERING AV TJENESTEOMRÅDENE SOM OMFATTER BARNEHAGER OG BARNEVERNET I BERGEN KOMMUNE.....	11
2.2.1	<i>Bydelenes ansvar</i>	13
2.3	TILDELING AV BARNEHAGEPLASS SOM HJELPETILTAK I BERGEN KOMMUNE	13
2.4	BARN SOM VENTER PÅ Å FÅ IVERKSATT BARNEHAGEPLASS SOM HJELPETILTAK.....	15
2.5	BYDELSMESSIG FORDELING AV BARNEHAGEPLASS SOM HJELPETILTAK, 2001-2003 .	16
2.6	POLITISKE UTFORDRINGER	17
3	METODISK FREMGANGSMÅTE	19
3.1	VALG AV METODE	19
3.2	KVALITETSSIKRING AV SPØRRESKJEMAET OG RAPPORTEN	20
3.3	SVARPROSENT FOR UNDERSØKELSEN	20
3.4	MULIGE FEILKILDER.....	21
3.5	PRESENTASJON AV FUNN	22
4	BARNEHAGESTYRERNES ERFARINGER OG VURDERINGER	24
4.1	INNLEDNING	24
4.2	KJENNETEGN VED STYRERNE OG BARNEHAGENE.....	24
4.2.1	<i>Kjennetegn ved styrerne</i>	25
4.2.1.1	Den bydelsvise fordelingen av styrere som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003.	25
4.2.1.2	Styrernes utdanning og arbeidserfaring.....	25
4.2.1.3	Styrernes kjennskap til hjelpetiltakene.....	25
4.2.2	<i>Kjennetegn ved barnehagene</i>	27
4.2.2.1	Barnehagens størrelse totalt og antall barn på hjelpetiltak i barnehagene ...	27
4.2.2.2	Barnehagens driftsform.....	28

Forvaltningsrevisjonsprosjektet: Barnevern i barnehager i Bergen kommune

Delrapport I:

Barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av hjelpetiltak i barnehagene i perioden 2001-2003

4.2.2.3	Personalets deltagelse på kurs og seminar	28
4.2.2.4	Personalets oppfølgingsansvar for barn på hjelpetiltak.....	29
4.3	BARNEHAGENES ERFARINGER MED BARNEHAGEPLASS SOM HJELPETILTAK.....	30
4.3.1	Barnevernets vurderinger og oppfølging av hjelpetiltaket	30
4.3.2	Styrernes kjennskap til tiltaksplaner, og vurdering av nytteverdien av slike... 32	
4.3.3	Styrernes grad av tilfredshet med muligheten til å delta i utforming og oppdatering av tiltaksplaner	35
4.3.4	Barnehagenes erfaringer med barnevernets generelle oppfølging og veiledning	36
4.4	ØVRIGE FUNN	37
5	HVA DENNE UNDERSØKELSEN HAR BELYST	40
5.1	INNLEDNING	40
5.2	KJENNETEGN VED STYRERNE OG BARNEHAGENE.....	40
5.2.1	Vår analyse av funnene	41
5.3	FORHOLD VED BARNEVERNETS ARBEID SOM BARNEHAGESTYRERNE ER MEST OG MINST TILFREDSE MED	41
5.3.1	Vår analyse av funnene	42
5.4	STYRERNES KJENNSKAP TIL TILTAKSPLANER	42
5.4.1	Vår analyse av funnene	43
5.5	STYRERNES SITATER	44
5.5.1	Vår analyse av funnene	44
5.6	BERGEN KOMMUNEREVISJONS ANBEFALINGER	45

Tabelloversikt

Litteraturliste

Vedlegg

Tabelloversikt

Tabell 1: Antall barn som barnevernet i den enkelte bydel har betalt ytelser til barnehageplass for i 2001, 2002 og 2003 i forbindelse med forebyggende hjelpetiltak og forsterket hjelpetiltak	17
Tabell 2: Spørreundersøkelsen: svarprosent i den enkelte bydel og Bergen totalt	21
Tabell 3: Antall styrere som rapporterer å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003	25
Tabell 4: Styrernes kjennskap til hjelpetiltaket. Perioden 2001-2003	26
Tabell 5: Totalt antall barn som har hatt barnehageplass som hjelpetiltak, og antall barn som styrerne i vår undersøkelse oppgir å ha hatt på tiltak i regi av barnevernet. Årene 2001, 2002 og 2003.	27
Tabell 6: Personalet i barnehagens deltagelse på kurs eller seminar. Perioden 2001-2003	29
Tabell 7: Barnehagens oppfølgingsansvar for barn på hjelpetiltak	29
Tabell 8: Styrernes tilfredshet med barnevernets vurderinger av hjelpetiltaket. Perioden 2001-2003	31
Tabell 9: Styrernes kjennskap til tiltaksplaner for barn på tiltak i egen barnehage. Perioden 2001-2003	33
Tabell 10: Om styrerne faktisk har sett tiltaksplanene. Perioden 2001-2003	34
Tabell 11: Styrernes tilfredshet med tiltaksplanenes nytteverdi i forhold til barn som er på tiltak. Perioden 2001-2003	34
Tabell 12: Styrernes tilfredshet med barnehagenes generelle mulighet til aktiv utforming og oppdatering av tiltaksplanene. Perioden 2001-2003	35
Tabell 13: Styrernes tilfredshet med barnevernets generelle oppfølging overfor barnet og veiledning av barnehagens personale. Perioden 2001-2003	36

SAMMENDRAG

Bakgrunn, formål og problemstillinger

Kontrollutvalget i Bergen kommune vedtok 05.03.2002 å prioritere et forvaltningsrevisjonsprosjekt innenfor området barnevern. For å belyse dette området har Bergen kommunerevisjon valgt å rette fokus på samarbeidet mellom barnevernet og barnehagene. Bergen kommunerevisjon har valgt å fokusere på dette samarbeidet ettersom begge disse kommunale instansene har et ansvar både hver for seg og i samarbeid med hverandre å bidra til at barn under skolepliktig alder blir sikret trygge og stabile oppvekstvilkår. Dette forvaltningsrevisjonsprosjektet har fått tittelen *Barnevern i barnehager*.

For å kunne bidra til å sikre at barn som lever under skadelige forhold får hjelp til rett tid, er barnevernet avhengig av at andre instanser og privatpersoner videreformidler bekymring for barn de mener er i faresonen. Barnehagene har et viktig ansvar i så måte. I overkant av 60 % av barn mellom 0- 6 år går i barnehage i Bergen kommune. For at barnevernet skal ha mulighet til å komme tidlig inn med hjelp overfor barn som trenger hjelp, er de avhengige av å motta såkalte bekymringsmeldinger fra blant andre barnehagene. Det er ikke bare i forbindelse med formidling av bekymring for barn at et samarbeid mellom barnevernet og barnehagene kan oppstå. Et av de viktigste og mest hyppige benyttede tiltakene for barn i aldersgruppen 0- 6 år er barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak. Bruk av et slikt hjelpetiltak betyr at barnevernet i tillegg til å samarbeide med barn og foreldre, også må innlede et forpliktende samarbeid med barnehagene. Sett på bakgrunn av denne todelte innfallsvinkelen har Bergen kommunerevisjon formulert følgende formål for prosjektet *Barnevern i barnehager*:

Formålet med prosjektet er å kartlegge barnehagenes erfaringer med å formidle bekymring til barnevernet, samt å kartlegge barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak i perioden 2001- 2003.

Vi valgte å dele prosjektet i to:

Delprosjekt I:

I delprosjekt I, som legges fram med denne rapporten, presenterer vi barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak.

Delprosjekt II:

I delprosjekt II utarbeides to rapporter. I den ene rapporten vil vi se nærmere på barnehagenes erfaringer med formidling av bekymring videre til barnevernet. For videre å belyse tematikken rundt barnehagenes formidling av bekymring vil den andre rapporten ta utgangspunkt i 3 beskrivelser av tenkte situasjoner som barn kan befinne seg i, som barnehagene og barnevernet har blitt bedt om å ta stilling til.

Med utgangspunkt i formålet for forvaltningsrevisjonsprosjektet *Barnevern i barnehager* har vi valgt å belyse følgende problemstilling for delprosjekt I:

”Hvilke erfaringer har barnehagene i Bergen med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak i perioden 2001- 2003 ?”

Avgrensning, metode og datagrunnlag for delprosjekt I

Barnevernets oppfølgingsansvar i tiknytning til hjelpetiltak følger av lov om barneverntjenester (barnevernloven). Ifølge denne loven heter det at barneverntjenesten i den enkelte kommune skal selv følge opp de hjelpetiltak den har iverksatt. Dette følger av § 4- 5 i barnevernloven:

”Når hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barneverntjenesten skal holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldrene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak.”

I vår tilnærming til delprosjekt I om barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak har vi valgt å kartlegge barnehagenes egne vurderinger av barnevernets oppfølging av dette hjelpetiltaket. En slik kartleggende undersøkelse vil gi nyttig informasjon om på hvilke områder styrerne selv mener at samarbeidet fungerer bra og på hvilke områder et slikt

samarbeid kan forbedres. Dette delprosjektet vil imidlertid ikke gi oss mulighet til å konkludere med hvorvidt barnevernets oppfølging av barn på hjelpetiltak er i samsvar med, eller avviker fra, gjeldende lov og regelverk på området. I så fall måtte vi gå inn i de konkrete sakene, noe som faller utenfor dette prosjektets ramme.

For å belyse de aktuelle temaene i prosjektet *Barnevern i barnehager* valgte Bergen kommunerevisjon å utforme et spørreskjema som ble sendt til 198 barnehager som deltok i felles samordnet opptak per medio mai 2003. Vi mottok 145 skjemaer i retur, noe som gir en svarprosent på 73 %. Alle styrerne som har deltatt i denne undersøkelsen har vært anonyme, men spørreskjemaet var imidlertid kodet slik at vi kunne se hvilken bydel barnehagen befant seg i. Spørreskjemaet inneholdt til sammen 66 spørsmål fordelt over fire bolker:

1. *opplysninger om barnehagen og de ansatte*
2. *generell kontakt mellom barnevernet og barnehagene*
3. *barnehagenes formidling av bekymring for barn*
4. *barnehageplass som hjelpetiltak*

Spørsmålene som styrerne skulle ta stilling til var av ulik karakter. Spørsmålene i tilknytning til bolk 1 og 2 hadde som hensikt å frembringe kartleggende informasjon om barnehagen og dens ansatte. Spørsmålene i tilknytning til temabolk 3: "*barnehagenes formidling av bekymring for barn*" og temabolk 4: "*barnehageplass som hjelpetiltak*" inneholdt både kartleggende spørsmål og såkalte tilfredshetsspørsmål hvor styrerne skulle uttrykke grad av tilfredshet med barneverntjenestens arbeid. I tilknytning til temabolk 4 var det bare de av barnehagestyrerne som hadde erfaring med å ha barn på hjelpetiltak som skulle svare på spørsmålene. Det var i alt 69 styrere som svarte på denne delen av undersøkelsen, og det er disse styrernes erfaringer som danner utgangspunktet for denne rapporten. Alle styrerne ble også gitt anledning til å komme med utfyllende kommentarer til spørsmålene og til selve undersøkelsen.

De 69 styrerne som oppga å ha hatt barn på hjelpetiltak i regi av barnevernet i perioden 2001-2003, ble i spørreskjemaet bedt om å ta stilling til hvordan de oppfattet barnevernets oppfølging av hjelpetiltakene. Spørsmålene som ble utarbeidet i denne forbindelse har

hovedsakelig vært inspirert av § 4-5 i lov om barneverntjenester. Styrene ble i denne sammenhengen bedt om å vurdere:

- barnevernets vurderinger i forbindelse med: hvorvidt hjelpen er tjenlig, behovet for supplerende tiltak, og hvordan det går med barna og foreldre/ foresatte.
- bruken av tiltaksplaner

I tillegg formulerte vi to generelle spørsmål som ikke direkte var utledet fra § 4-5 i barnevernloven. Spørsmålene omhandler barnevernets mer generelle:

- oppfølging overfor barnet
- veiledning av barnehagens personale.

Oppsummering av hovedfunn

Bergen kommunerevisjon har valgt å systematisere oppsummeringen av hovedfunn med utgangspunkt i:

- kjennetegn ved barnehagene og styrerne som har hatt erfaring med barn på hjelpetiltak
- forhold som styrerne har vært mest og minst tilfredse med
- styrernes kjennskap til tiltaksplaner
- styrernes kommentarer i spørreskjemaet

Kjennetegn ved barnehagene og styrerne

I vår undersøkelse fant vi at den største andelen (41 %) av de 69 styrerne som oppga å ha hatt barn på tiltak i perioden 2001- 2003 var tilknyttet store barnehager, dvs barnehager som hadde over 41 barn og oppover. Hvor mange barn disse barnehagene hadde på tiltak varierte alt fra 0 til 11 barn årlig i den aktuelle perioden. Vi fant også at det var prosentvis langt flere kommunale enn private barnehager som oppga å ha hatt barn på hjelpetiltak i den aktuelle perioden. Alle styrerne som hadde erfaring med å ha barn på hjelpetiltak oppga å være utdannet som førskolelærer, og over halvparten hadde vektallsbasert videreutdanning. Hovedandelen av styrerne oppga imidlertid at personalet i barnehagen i perioden 2001- 2003 ikke hadde deltatt på kurs eller seminar som omhandlet enten barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak, eller veiledning av foreldre til barn på slike tiltak.

Forhold som styrene har vært mest og minst tilfredse med

I forbindelse med spørsmål som var utledet fra § 4-5 i barnevernloven, var styrene klart mest tilfredse med barnevernets vurderinger om at barnehageplass var et tjenlig tiltak for barna dette gjaldt i perioden. Styrene var derimot lite tilfredse med barnevernets arbeid for å holde seg orientert om hvordan det går med barna og foreldrene. De to forholdene hvor styrene uttrykte mest misnøye, var ikke utledet fra § 4-5 i barnevernloven. Svarfordelingen viste at styrene var minst tilfredse med barnevernets generelle veiledning av barnehagepersonalet og barnevernets generelle oppfølging overfor barnet.

Styrene kjennskap til tiltaksplaner

Noen av spørsmålene styrene ble bedt om å ta stilling til, skilte seg ut ved at styrene hadde liten kjennskap til de forholdene som spørsmålene berørte. I den forbindelse skilte spørsmålene om styrenes kjennskap til og erfaringer med bruk av tiltaksplaner seg ut. Det var i alt kun 30 av de 69 styrene som kjente til at det var utarbeidet tiltaksplaner for barn på hjelpetiltak i barnehagen, og det var kun 6 av disse som oppga at de hadde sett disse tiltaksplanene i alle tilfellene.

Styrenes kommentarer

Over halvparten av styrene som hadde hatt erfaring med å ha barn på hjelpetiltak, benyttet muligheten til å komme med utfyllende kommentarer i spørreskjemaet. Sitater som er benyttet i rapporten har belyst de konkrete spørsmålene, mens andre peker på mer generelle utfordringer knyttet til samarbeidet med barnvernet i forbindelse med å ha barn på hjelpetiltak. Viktige forhold som styrene har påpekt er blant annet

- manglende oppfølging fra barnevernet
- mangel på tiltaksplaner
- personavhengig samarbeid
- hyppig utskiftning av personale i barnevernet
- barnevernets praktisering av taushetsplikten

- frustrasjon knyttet til at det finnes søkere i prioritert gruppe med barnevernvedtak hvor barnet ikke kan tilbys barnehageplass grunnet foreldrenes gjeld i forbindelse med tidligere benyttelse av plass i barnehage og/ eller skolefritidsordningen.

Bergen kommunerevisjons anbefalinger

Med bakgrunn i vår kartlegging finner vi grunnlag for å komme med følgende anbefalinger:

- Kommunen bør sikre at barnehageplass som barneverntiltak blir fulgt opp og evaluert.
- Kommunen bør kommunisere til barnehagene hvilken rolle barnehagene skal spille i samarbeidet rundt barnet og dets familie i hvert enkelt tilfelle.
- Kommunen bør avklare hvorvidt barnevernet skal og kan innfri de forventningene som barnehagen har i forbindelse med veiledning og oppfølging.
- Kommunen bør avklare hvilken rolle tiltaksplanene skal spille i samarbeidet. I den forbindelse vil Bergen kommunerevisjon oppfordre byrådsavdelingen for helse og bydeler og byrådsavdelingen for oppvekst å benytte funnene fra denne rapporten i det videre arbeidet med tiltaksplaner.
- Kommunen bør gå nærmere inn i tematikken vedrørende barn som har oppfylt kriterier for å få prioritert plass, men som likevel ikke blir tilbudt plass i barnehage før gammel gjeld er slettet.

1 BARNEVERN I BARNEHAGER

1.1 Bakgrunnen for prosjektet *Barnevern i barnehager*

Kontrollutvalget i Bergen kommune vedtok 05.03.2002 å prioritere et forvaltningsrevisjonsprosjekt innenfor området barnevern. Bergen kommunerevisjon har valgt å belyse temaet barnevern ved å se nærmere på samarbeidet mellom de to kommunale tjenesteområdene barnevern og barnehager. Disse to tjenesteområdene er gjennom lov og regelverk hver for seg pålagt å bidra til at barn får trygge oppvekstvilkår, og er også pålagt å samarbeide om dette. Et slikt samarbeid kan oppstå ved at barnehagen melder bekymring for barn til barnevernet, eller ved at barnevernet plasserer et barn på hjelpetiltak i barnehagen.

Barnehagenes forpliktelser til å videreformidle bekymring for barn blir regulert av lov om barnehager, mens barneverntjenestens forpliktelser knyttet til behandling av mottatte meldinger og oppfølging av hjelpetiltak er regulert gjennom lov om barneverntjenesten.

En viktig intensjon knyttet til lov om barneverntjenester er at barneverntjenesten skal komme tidlig inn i sakene for å forebygge en negativ utvikling. Det er derfor viktig at instanser som kjenner barnet, melder tidlig fra.¹ Byrådsavdeling for helse og bydeler er i den forbindelse opptatt av å få flere meldinger fra oppvekstetaten. Byrådsavdelingen rapporterer at en rekke barnevernvedtak mangler lovbestemte tiltaksplaner, og at det er en fare for nedprioritering av forebyggende arbeid og samarbeid med andre etater, fordi en så stor andel av barnevernets ressurser går med til omsorgsovertakelse av barn.² Bergen kommunerevisjon ønsket på bakgrunn av dette belyse barnehagenes erfaringer fra samarbeidet med barnevernet både når det gjelder formidling av bekymring, men også barnehagenes erfaringer fra barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak. Prosjektet har fått tittelen *Barnevern i barnehager*.

¹ Jf. bsak 48/02: Melding om barnevernet i Bergen kommune 2001

² Jf. bsak 314/00: Forslag til økonomiplan 2001- 2004 og budsjett for 2001

1.2 Formålet med prosjektet barnevern i barnehager

Bergen kommunerevisjon har med utgangspunkt i kontrollutvalgets prioritering formulert følgende formål med prosjektet:

Formålet med prosjektet er å kartlegge barnehagenes erfaringer med å formidle bekymring til barnevernet, samt å kartlegge barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak i perioden 2001-2003.

Ettersom barnehagenes erfaringer fra samarbeidet blir belyst ut fra to innfallsvinkler, har vi valgt å dele prosjektet i to.

Delprosjekt I

I delprosjekt I som legges fram med denne rapporten, presenter vi barnehagenes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak.

Delprosjekt II:

I delprosjekt II utarbeides to rapporter som legges fram senere. I den ene rapporten ser vi nærmere på barnehagenes erfaringer med formidling av bekymring for barn til barnevernet. For videre å belyse tematikken rundt barnehagens formidling av bekymring vil den andre rapporten ta utgangspunkt i tre tenkte situasjonsbeskrivelser som barnehagene og barnevernet har blitt bedt om å ta stilling til.

1.3 Delprosjekt I:

1.3.1 Barnehagenes erfaringer med barnehageplass som hjelpetiltak

Barnehageplass er det mest benyttede hjelpetiltaket for barn i førskolealder, men til tross for dette er effekten av denne type hjelpetiltak i liten grad blitt evaluert i Bergen kommune. Bruk av barnehageplass som hjelpetiltak innbefatter et samarbeid mellom foreldre, barnehage og barnevernet. Ifølge NOU 2000:12 kan barnet oppleve alternative og bedre forhold til voksne enn det de opplever hjemme. Barnevernet og andre deler av hjelpeapparatet vil også ha muligheten til å få informasjon om barna og familien som kan gjøre det lettere å vurdere hva slags andre hjelpetiltak som eventuelt bør settes inn. For foreldre dreier hjelpetiltaket seg om

avlastning, støtte og råd i forhold til barna. Oppfølging av barnehageplass som hjelpetiltak vil ifølge NOU 2000:12 kreve et langt mer systematisert samarbeid med foreldrene enn det ”generelle” foreldresamarbeidet i barnehagene. Dersom barnehageplass skal kompensere for at barn lever i en vanskelig hjemmesituasjon, medfører dette hjelpetiltaket et forpliktende og formalisert samarbeid mellom barnehage, foreldre og barnevern.

1.3.2 Problemstilling og begrepsavklaring

Med utgangspunkt i formålet knyttet til forvaltningsrevisjonsprosjektet *Barnevern i barnehager* har vi valgt å belyse følgende problemstilling for delprosjekt I:

”Hvilke erfaringer har barnehagene i Bergen med barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak i perioden 2001-2003?”

Med barnehager i Bergen menes her alle barnehager som var med i felles opptakssystem i Bergen kommune per 07.05.03.³ For å belyse ovennevnte problemstilling valgte vi å utforme et spørreskjema som ble sendt til alle barnehagene. Til sammen ble spørreskjemaet sendt til 198 barnehager. I dette spørreskjemaet skulle barnehagestyrerne ta stilling til både erfaring med formidling av bekymring og barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak. Vi mottok 145 skjemaer tilbake, noe som gir en svarprosent på 73 %. I alt svarte 69 av styrerne bekreftende på at de har hatt barn på hjelpetiltak i barnehagen i perioden 2001-2003. Det er disse styrerne som er våre informanter i delrapport I.

Barnehageplass som hjelpetiltak kan betegnes som enten et *forebyggende hjelpetiltak* eller et *forsterket hjelpetiltak*. I barneverntjenesten går det et hovedskille mellom barn som får hjelpetiltak i sin opprinnelige familie og barn som har tiltak utenfor sin opprinnelige familie (d.v.s barn som er plassert i fosterhjem eller institusjon). Barnehageplass som tiltak for barn som bor hos sine biologiske foreldre, blir regnet som et forebyggende tiltak. I de tilfeller barna er i fosterhjem eller institusjon, regnes barnehagetiltaket som et forsterket hjelpetiltak.

³ Dette innbefatter både de kommunale og de private barnehagene som var oppført på en adresseliste vi mottok fra byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett den 07.05.03.

Vi legger ikke vekt på dette skillet i forbindelse med vår kartlegging av styrernes erfaringer med barnevernets bruk av barnehageplass.

I delrapport I har vi valgt å ha et hovedfokus på styrernes vurderinger av:

- barneverntjenestens arbeid for å holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldre/ foresatte, vurderinger om hjelpen er tjenlig og eventuelt om det er nødvendig med supplerende tiltak for barnet
- barnevernets bruk av tiltaksplaner
- barneverntjenestens generelle oppfølging overfor barn på tiltak og veiledning av barnehagens personale

1.4 Hvilken type informasjon gir denne rapporten?

Både delrapport I og II kartlegger barnehagestyrernes egne vurderinger av samarbeidet med barneverntjenesten. Delrapport I gir oss blant annet informasjon om styrernes egne vurderinger av barneverntjenestens arbeid i forbindelse med tjenestens bruk av barnehageplass som hjelpetiltak. En slik kartleggende undersøkelse av barnehagestyrernes erfaringer gir viktig informasjon om på hvilke områder dette samarbeidet kan forbedres. Vi vil imidlertid ikke ha mulighet til å konkludere med hvorvidt barnevernets oppfølging av barn på hjelpetiltak i barnehagen er i samsvar med, eller avviker fra, gjeldende regelverk. I så fall måtte vi ha gått inn i de konkrete sakene, noe som faller utenfor dette prosjektets ramme.

1.5 Rapportens oppbygning

I kapittel 2 gir vi en generell innføring i barneverntjenestens og barnehagenes arbeid og organiseringen av disse etatene i Bergen kommune. Vi ser også nærmere på bystyrets vedtak i forbindelse med noen av de utfordringene barneverntjenesten i Bergen kommune står overfor når det gjelder oppfølgingen av hjelpetiltak.

I kapittel 3 redegjør vi for den metodiske fremgangsmåten som er blitt benyttet i dette prosjektet.

I kapittel 4 presenterer vi kjennetegn ved de barnehagene og styrerne som har hatt erfaring med barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003. Vi fokuserer deretter på styrernes vurderinger av barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak.

I kapittel 5 oppsummeres hovedresultatene fra undersøkelsen, og vi kommenterer de empiriske funnene. Avslutningsvis gir vi noen anbefalinger til forbedring der undersøkelsen har avdekket svakheter i samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene.

2 OM BRUK AV BARNEHAGEPLASS SOM HJELPETILTAK

Før funnene fra spørreundersøkelsen *Barnevern i barnehager* presenteres, ønsker vi å sette spørreundersøkelsen inn i en større ramme. Vi går først gjennom det lov og regelverk som regulerer foreldres omsorgsplikt for sine barn. Deretter ser vi på det lov og regelverk som regulerer barnevernets og barnehagenes arbeid og forpliktelser knyttet til barn på hjelpetiltak. Vi ser også på hvordan Bergen kommune har valgt å organisere tjenestoområdene barnevern og barnehager, og hvordan barnehageplasser fordeles. Til slutt ser vi på noen av de politiske vedtakene fattet i Bergen bystyre som legger føringer for barneverntjenestens arbeid med oppfølging av hjelpetiltak.

2.1 Lovverk som regulerer foreldrenes og det offentlige ansvar overfor barn

2.1.1 Foreldrenes omsorgsplikt

Det er et grunnleggende prinsipp i vårt samfunn at foreldre selv har omsorgsplikt for sine barn.⁴ Foreldrenes ansvar og plikter er nærmere beskrevet i lov om barn og foreldre av 08.04.1981, også kalt barneloven. Ifølge lovens § 30 har barnet krav på omsorg og omtanke fra de som har foreldreansvaret. Dette ansvaret innebærer også et ansvar for å forsørge og oppdra barnet i tillegg til å sørge for at barnet får utdanning etter evner. Foreldreansvaret skal utøves ut i fra barnets interesser og behov, og barnet må ikke bli:

”...utsett for vald eller på annen vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare.”

Prinsippet om at det er foreldrene som har hovedansvaret for sine barn, står ikke i motstrid til det offentlige ansvar for å sette inn nødvendige tiltak når foreldre av ulike årsaker ikke klarer

⁴ Jf. Ofstad, K. og Skar, R. 2002: barnevernloven med kommentarer, s.12

å ivareta sitt foreldreansvar.⁵ Det kommunale barnevernet kan i slike tilfeller vedta å iverksette ulike typer hjelpetiltak som kan involvere både foreldre og barn.

2.1.2 Lov og regelverk som regulerer barnevernets plikter

Barneverntjenesten kan bli gjort oppmerksom på familiesituasjoner hvor det kan være aktuelt å sette inn hjelpetiltak. Barnevernets forpliktelser i slike tilfeller er skissert i lov om barneverntjenester av 17.07.1992, også kalt barnevernloven. Formålet med loven er ifølge § 1-1:

*”-å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid,
-å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.”*

For at barneverntjenesten skal ha mulighet til å vurdere om barn har behov for hjelpetiltak, er de avhengig av å motta melding om at barn kan trenge denne hjelpen. Slike meldinger blir gjerne omtalt som ”bekymringsmeldinger”. Både privatpersoner og offentlige etater kan rapportere bekymring for barn videre til barnevernet. Når barneverntjenesten mottar slike meldinger, skal det settes i gang undersøkelser i henhold til barnevernloven. Barneverntjenesten skal snarest og senest innen en uke gjennomgå meldinger og vurdere om de skal følges opp med undersøkelse.⁶ Først når slik undersøkelse er gjennomført, kan det bli aktuelt å vedta at hjelpetiltak skal iverksettes.

Barnevernloven legger til grunn at det er et mål at barn skal bo hos sine biologiske foreldre, og at hjelp skal gis i hjemmet. Bruk av tvang skal bare være aktuelt dersom hjelpetiltak ikke fører fram, eller det anses som nytteløst å forsøke slike tiltak.⁷ Loven regulerer hva som skal til for å sette inn tvangstiltak. Barnevernloven beskriver derfor både vilkårene for når det offentlige kan gripe inn med tiltak for barn og familier, hvilke tiltak som kan benyttes, og gir også regler for saksbehandlingen.⁸

⁵ Jf. Ofstad, K. og Skar, R. 2002: barnevernloven med kommentarer, s.12

⁶ Jf. barnevernlovens § 4-2 som omhandler barneverntjenestens forpliktelser til å gjennomgå meldinger innen en uke og § 4-3 som omhandler barneverntjenestens undersøkelsesplikt.

⁷ Jf. barnevernloven med kommentarer s. 53

⁸ Når det gjelder saksbehandlingen blir denne også omfattet av annet regelverk slik som ”Lov om behandlingsmåte i forvaltningssaker av 10.02.1967”

2.1.2.1 Ulike typer hjelpetiltak

I de tilfeller barneverntjenesten vurderer at det må settes inn hjelpetiltak, gjøres dette etter barnevernlovens § 4-4:

”Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved råd, veiledning og hjelpetiltak.”

Det kommer videre fram i denne paragrafen at barnevernets hjelpetiltak kan plasseres innenfor to hovedgrupper: hjelpetiltak i hjemmet og hjelpetiltak utenfor hjemmet:⁹

- *Hjelpetiltak i hjemmet* er hjelpetiltak til barn og unge som bor i sin opprinnelige familie, og som har særlige behov for hjelp. Dette innebærer blant annet barnehageplass, støttekontakt, besøkshjem, tilsynsfører, økonomisk hjelp til barn og andre tiltak som er tilpasset barnets behov. Vanligvis har foreldre samtykket i slike tiltak, men tiltaket kan også gies i form av pålegg. Det er da fylkesnemnda som vedtar at hjelpetiltak skal iverksettes.¹⁰
- *Hjelpetiltak utenfor hjemmet* er hjelpetiltak for barn og unge som har særlig behov for støtte, eller der omsorgssvikt er konstatert. Tiltak utenfor familien innebærer at barnet plasseres utenfor foreldrehjemmet, eksempelvis i fosterhjem, barne- og ungdomshjem, beredskapshjem, akuttinstitusjoner eller ungdomsfamilier. Også barneverntiltak utenfor familien skal i utgangspunktet være et frivillig tilbud, men dersom foreldre¹¹ ikke samtykker, kan barneverntjenesten legge fram et forslag om omsorgsovertakelse til fylkesnemnda. Barn som bor utenfor hjemmet kan også få innvilget barnehageplass som hjelpetiltak i regi av barnevernet.

⁹ Det kommer videre fram av loven at utgangspunktet er at barn skal vokse opp hos sine biologiske foreldre og at hjelp primært skal gies i hjemmet

¹⁰ Fylkesnemndas myndighetsområde i barnevernsaker fremgår av barnevernloven § 7-2. I hovedsak gjelder dette alle avgjørelser som treffes mot, eller som kan opprettholdes uten, den private parts samtykke, de såkalte tvangsvedtakene. Fylkesnemnda er også klageinstans for enkelteavgjørelser som treffes av barneverntjenesten i førsteinstans. Dette gjelder først og fremst barneverntjenestens midlertidige og foreløpige vedtak i akutsituasjoner: jf.: <http://odin.dep.no/bfd/norsk/regelverk/rundskriv/004021-250027/index-hov006-b-n-a.html>

¹¹ I de tilfeller barnet er over 15 år må også barnet samtykke til tiltaket dersom det er part i saken etter § 6-3.

2.1.2.2 Oppfølging av hjelpetiltak

Barneverntjenesten i den enkelte kommune skal selv følge opp de hjelpetiltak den har iverksatt. Dette følger blant annet av § 4-5 i barnevernloven:

”Når hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barneverntjenesten skal holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldrene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak.”

I Ot.prp.nr 44 (1991-92) uttaler departementet at det hører med til barneverntjenestens faglige ansvar å holde seg underrettet om hvordan tiltaket virker, og iverksette nye tiltak der tiltaket som først er forsøkt, ikke fungerer tilfredstillende.¹² For å sikre at oppfølgingen skjer planmessig og målrettet, pålegger barnevernlovens § 4-5 at barneverntjenesten skal utarbeide tidsavgrensede tiltaksplaner. En tiltaksplan skal gi en oversikt over hvilke tiltak som skal settes i verk, og angi et tidsperspektiv for den videre oppfølgingen av disse. Denne planen bør foreligge samtidig med at vedtak om hjelpetiltak foreligger.

2.1.2.3 Barnevernets plikt til å samarbeide med andre instanser

I mange tilfeller er barneverntjenesten avhengig av andre instanser for å kunne løse oppgaver den er pålagt etter barnevernloven. Tjenesten har i slike tilfeller plikt til å samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer. Dette følger av § 3-2 i barnevernloven som lyder:

”Barneverntjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse oppgaver som er pålagt etter denne loven.”

Et slikt samarbeid skal gjelde både generelt og i enkeltsaker. Ifølge barnevernlovens § 6-7, 3. ledd har barneverntjenesten adgang til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer dersom dette er nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver, eller for å forebygge vesentlig

¹² Jf: Ofstad, F. Og Skar, R (2002): Barnevernloven med kommentarer

fare for liv eller alvorlig skade for noens helse.¹³ Også forvaltningslovens § 13 b gir et forvaltningsorgan (i dette tilfellet barneverntjenesten) mulighet til å gi taushetsbelagte opplysninger til annet organ. Vilkåret er at dette er nødvendig for at det organet som avgir opplysninger skal kunne utføre de oppgaver det er pålagt i lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag.¹⁴

Disse lovparagrafer vil også komme til anvendelse i de tilfeller barn har barnehageplass som hjelpetiltak. For at barnehagen skal få informasjon om barnet og dets hjemmesituasjon, kan barnevernet innhente en samtykkeerklæring fra foreldrene. I en slik erklæring står det hvilke opplysninger barnevernet og foreldrene er blitt enige om skal kunne formidles videre til aktuelle samarbeidspartnere.

Dersom barn er på hjelpetiltak fordi *foreldre har problemer* av ulik art, kan det hende at foreldrene ikke ønsker at barnehagens personale skal kjenne til dette. Barnevernet vil i slike tilfeller vanligvis respektere foreldrenes vilje dersom disse opplysningene ikke har betydning for selve hjelpetiltaket.

Dersom barn er på hjelpetiltak *fordi barnet har særskilte behov* og foreldrene ikke ønsker at barnehagen skal kjenne til hvilke problemer barnet har, kan barneverntjenesten likevel velge å gi opplysninger til aktuell samarbeidspartner. Dette skjer i de tilfeller barnevernet mener at opplysningene de sitter med er tvingende nødvendig å formidle videre for at barnet skal få et godt tilbud.¹⁵

2.1.3 Lov og regelverk som regulerer barnehagenes arbeid

Barnehager er en pedagogisk tilrettelagt virksomhet for barn under opplæringspliktig alder, og en barnehageplass kan derfor være et særlig egnet forebyggende hjelpetiltak. I lov om barnehager av 6. juni 1975 § 1, også kalt barnehageloven, kommer det fram at barnehagens formål er å gi:

¹³ Jf: Ofstad, F. Og Skar, R (2002): Barnevernloven med kommentarer, s. 40-41

¹⁴ Jf. Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 02.10.67

¹⁵ Jf. Opplysninger innhentet fra byrådsavdeling for helse og bydeler

”...barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem.”

Barnehagenes virksomhet er foruten barnehageloven også regulert av forskriften til denne loven, *Rammeplan for barnehagen av 01.12.1995*. Ifølge rammeplanen representerer barnehagen et kompletterende miljø i forhold til hjemmet. Den type omsorg og tilsyn, oppdragelse og opplæring som barnehagen kan gi, kommer i tillegg til det hjemmet kan yte. Det kommer også fram at det ikke er noe motsetningsforhold mellom foreldrenes ansvar og barnehagens oppgaver. Samarbeid mellom personale og foreldre skal være en selvfølgelig del av barnehagens arbeid.

I barnehager vil det alltid være barn med behov for ekstra hjelp og støtte, og barnehagens innhold skal derfor tilpasses ulike grupper og enkeltbarns særskilte behov. Selv om barnehageloven ikke inneholder særskilte bestemmelser om barn som er på hjelpetiltak, vil vi hevde at barn som er på hjelpetiltak i en barnehage, på samme måte som de øvrige barna, skal få et tilpasset tilbud. I rammeplanen blir det påpekt at barnehagen er spesielt viktig som en forebyggende funksjon for barn som opplever omsorgssvikt. For øvrig er barnehagens forpliktelser overfor barneverntjenesten omtalt i § 23 i barnehageloven hvor det kommer fram at barnehagepersonalet har en melde- og opplysningsplikt til barnevernet. Dette vil bli mer omtalt i delrapport II. Av rammeplanen kommer det også fram at barnehagene er forpliktet til å delta i samarbeid med andre organer og instanser som har med barn å gjøre i lokalsamfunnet, deriblant barneverntjenesten.

2.2 Organisering av tjenesteområdene som omfatter barnehager og barnevernet i Bergen kommune

Bystyret er det øverste styrende organ i kommunen og har det overordnede ansvaret for den totale kommunale virksomheten. 26. juni 2000 vedtok bystyret i Bergen å innføre parlamentarisk styreform der et byråd, eller byregjering, velges av bystyret som øverste ledelse av kommunens administrasjon. Bergen kommunes byråd består per dags dato av byrådsleder og fire byråder som leder hver sin byrådsavdeling:

- byrådsavdeling for finans, kultur og næring
- byrådsavdeling for helse og bydeler
- byrådsavdeling for oppvekst
- byrådsavdeling for byutvikling

Ifølge Bergen kommune sine internettsider har byrådsavdelingene ansvar for en tjenesteutvikling på sine respektive fagområder som sikrer innbyggerne et likeverdig og kvalitativt godt tjenestetilbud uavhengig av bosted.

I dette forvaltningsrevisjonsprosjektet er det byrådsavdeling for helse og bydeler og byrådsavdeling for oppvekst som er i fokus, og vi presenterer her kort disse to byrådsavdelingene:

Byrådsavdeling for helse og bydeler har hovedansvar for rådgivning og strategisk planlegging innen områdene omsorg for eldre og funksjonshemmede, barnevern, sosial- og rusomsorg, helsevern og mottak av innvandrere. Avdelingen er politisk sekretariat for byråden for helse og bydeler og har også ansvar for oppfølging av bydelene.¹⁶ Byrådsavdelingen er delt inn i seksjon for helse og omsorg og seksjon for sosial og barnevern. Seksjon for sosial og barnevern har ansvaret for de bydekkende tjenestene innenfor barnevernfeltet, herunder barnevernvakten, oppsøkende avdeling og sommerleirer for barn.

Byrådsavdeling for oppvekst skal ivareta kommunens tjenester innen fagfeltene barnehage, skole og idrett. Byrådsavdelingen er delt inn i seksjon for barnehage, seksjon for skole og seksjon for idrett. Byrådsavdeling for oppvekst har ansvar for overordnet planlegging innen barnehagesektoren.¹⁷

¹⁶ Jf http://amalie/helse_sosial_/ekstern/

¹⁷ Jf.: <http://www.gs.bergen.hl.no/byavd/bhage/>

2.2.1 Bydelenes ansvar

Bergen kommune ble delt inn i 8 bydeler ved årsskiftet 1999/2000. Det ble i denne forbindelse opprettet selvstendige administrative enheter i hver bydel som fikk ansvaret for hovedtyngden av kommunal tjenesteproduksjon overfor innbyggerne. Det er barnevernet i de ulike bydelene som har ansvar for barnevernets kommunale oppgaver etter barnevernloven. Dette innbefatter å gi råd/veiledning, vurdere behovet for hjelpetiltak, treffe vedtak i henhold til loven, eventuelt innstille til vedtak, forberede saker til fylkesnemnda samt iverksette og følge opp vedtak.¹⁸ I Bergenhus og Fyllingsdalen er bydelbarnevernet lagt under leder for helse og sosial i bydelen. Bydelbarnevernet i de øvrige bydelene er underlagt oppvekstsjefen i den enkelte bydel. Oppvekstsjefen har også ansvaret for de kommunale oppgaver innenfor barnehage, skole og idrett, og har således et hovedansvar for drift og tilsyn av barnehager.

2.3 Tildeling av barnehageplass som hjelpetiltak i Bergen kommune

I Bergen er det per 26.09.03 totalt 243 barnehager med plass til 9468 barn. Dette gir en barnehagedekning på 60,7%. Kommunen arbeider for å oppnå full behovsdekning og likeverdig behandling av kommunale og private barnehager innen utgangen av 2005. Full behovsdekning er beregnet til 76 %.¹⁹

Siden 01.01.03 har Bergen hatt et felles samordnet opptakssystem for kommunale og private barnehager som mottar kommunalt aktivitetstilskudd. Dette innebærer at 64 kommunale barnehager og 145 private barnehager har felles søknadsskjema for opptak i barnehagene. Barnehagene har også felles opptakskriterier, og søknadene om barnehageplass registreres i et felles datasystem. Foreldre kan søke barnehageplass i prioritert rekkefølge i inntil fire barnehager. Søknaden sendes det byomfattende kontoret barnehageservice som er tilknyttet byrådsavdeling for oppvekst. Ved behandling av søknad legges det vekt på å ivareta søkers interesse på best mulig måte. Det opereres ikke med søknadsfrist ettersom Bergen kommune praktiserer fortløpende opptak i barnehagene.

¹⁸ Jf. Bsak 48/02: Melding om barnevernet i Bergen kommune 2001 s. 77

¹⁹ Jf. <http://www.gs.bergen.hl.no/byavd/bhage/opptak.html>

Bystyret i Bergen har, under forutsetning av at tilfredstillende dokumentasjon fremlegges, vedtatt å prioritere følgende grupper:

- a) barn med funksjonshemming
- b) barnehageplass som ledd i forebyggende tiltak etter barnevernloven
- c) barn av enslige forsørgere
- d) barn av foresatte som lider av kroniske eller alvorlige sykdommer eller funksjonshemminger
- e) barnehageplass som ledd i rekruttering av førskolelærere
- f) barn fra nærmiljøet under ellers like vilkår
- g) barn fra familier hvor foreldrene er tospråklige/fremmedspråklige, med unntak av svensk og dansk

Servicekontoret vurderer alle søknader om barnehageplass. I de tilfeller foreldre søker om prioritert plass, vil servicekontoret vurdere om den enkelte søknad er tilstrekkelig dokumentert.²⁰ Dersom dokumentasjon foreligger, vedtar servicekontoret hvilken prioriteringsgruppe søkeren faller innenfor. Dette er et vedtak som bydelene ikke kan overprøve. Etter at servicekontoret har vedtatt hvorvidt barnet er i prioritert gruppe eller ikke, blir søknaden videreformidlet til den rette bydel.²¹ Det er bydelenes barnehagekonsulenter i samarbeid med barnehagene som bidrar til at barnet får plass i enten foretrukket barnehage eller i annen barnehage i bydelen. Den aktuelle barnehagen får oversendt søknaden, og barnehagen gjør selv vedtak om at barnet skal tildeles barnehageplass. Det er også mulig at bydeler seg imellom kan avlaste hverandre, spesielt i tilfeller hvor barnehagene befinner seg på grensen mellom to bydeler. Den enkelte barnehage skal få informasjon om hvorvidt barna de tar inn er med i prioritert gruppe, og hvilken gruppe de i så fall kommer innenfor.

I de tilfeller barneverntjenesten har fattet vedtak om barnehageplass som hjelpetiltak, servicekontoret har vedtatt prioritering og barnehageplass er tildelt, vil barnehageplassen vanligvis bli betalt av barneverntjenesten. Det kan forekomme at barnehager som er utenom samordnet opptak også har barn på hjelpetiltak. I slike tilfeller har som regel foreldrene selv

²⁰ Gyldig dokumentasjon for plassering i prioritert gruppe er etter lov om barneverntjenester § 4-4: vedtak fra barneverntjenesten med underskrift av eller leder for barneverntjenesten, jf.

http://www.gs.bergen.hl.no/bhage/body_opptakskriterier.htm

²¹ Opptakskriteriene skal følges innenfor barnehagens opptakskrets, jf:

http://www.gs.bergen.hl.no/bhage/body_opptakskriterier.htm

søkt om barnehageplass, og barneverntjenesten eller sosialkontoret kommer i ettertid inn og dekker barnehageutgiftene etter søknad fra foreldre.

2.4 Barn som venter på å få iverksatt barnehageplass som hjelpetiltak

Selv om et barn oppfyller kriteriene for å få tildelt barnehageplass som hjelpetiltak i regi av barnevernet, forekommer det likevel at barnet ikke får plass i barnehage. Ved gjennomgang av materialet finner vi to årsaker til at dette kan skje.

- 1) I spørreskjemaet uttrykte en av styrerne frustrasjon over at det finnes søkere med barnevernvedtak som ligger på venteliste til prioritert plass, men som ikke får tildelt plass fordi foreldre skylder penger fra tidligere bruk av barnehage- og/eller SFO-plasser. Styreren uttrykte seg slik:

”Vi har søkere i prioritert gruppe med barnevernvedtak som ligger på venteliste og ikke kan tilbys plass fordi de skylder penger fra tidligere barnehageplasser, SFO-plasser. Barnevernet kan ikke betale familiens gjeld, og de blir liggende på barnehagens ventelister. Her må noe gjøres ellers er det ingen vits å fatte et slikt vedtak om barnehageplass som hjelpetiltak.”²²

Vi tolker dette sitatet slik at barnet ikke blir tilbudt barnehageplassen før familiens eksisterende gjeld er blitt slettet, selv om barnet oppfyller alle kriterier for å få innvilget barnehageplass som hjelpetiltak i regi av barnevernet.²³ Slik vi har forstått det, betaler verken servicekontoret eller barneverntjenesten eksisterende gjeld som foreldre har opparbeidet seg gjennom tidligere bruk av disse offentlige tjenestene. Barna det her er snakk om kan synes å falle mellom to stoler i systemet.²⁴

- 2) Den andre årsaken er knyttet til barn som har fått innvilget prioritert plass fra servicekontoret, men likevel må vente på ledig plass. Dette har sammenheng med den

²² Vi redegjør nærmere for bruken av sitater i kap 4, s.29

²³ Byrådsavdeling for helse og bydeler har overfor Bergen kommunerevisjon bekreftet at det har oppstått slike situasjoner.

²⁴ Vi har ikke tall på hvor mange barn dette gjelder.

generelle barnehagedekningen i Bergen kommune. Ettersom det er løpende opptak til barnehagene, får vi opplyst at det vanligvis går kort tid før barnehageplass tildeles disse barna.²⁵

2.5 Bydelsmessig fordeling av barnehageplass som hjelpetiltak, 2001-2003

Tabell 1 på neste side viser den bydelsmessige fordelingen av barn med barnehageplass som hjelpetiltak hvor barneverntjenesten har registrert utbetaling per 31.12.01, per 31.12.02 og per medio april 2003.²⁶ I Bergen kommune skilles det i denne forbindelse mellom forebyggende hjelpetiltak og forsterket hjelpetiltak.²⁷ Når det gjelder barnehageplass som forsterket hjelpetiltak betaler Bergen kommune barnehageplassen selv om barnet i enkelte tilfeller bor i fosterhjem i annen kommune. Byrådsavdeling for helse og bydeler opplyser at det på bakgrunn av manglende statistikk ikke er mulig å finne ut hvor mange barn som har forsterket hjelpetiltak i form av barnehageplass, og som bor i fosterhjem utenfor kommunen.

²⁵ Jf. Informasjon fra byrådsavdelingen for helse og bydeler og byrådsavdeling for oppvekst.

²⁶ Tabellen er utarbeidet på bakgrunn av informasjon fra byrådsavdelingen for helse og bydeler, og vil kunne inneholde barn som er på hjelpetiltak i barnehager som er utenom felles opptakssystem.

²⁷ Vi viser til kap 1.4 der vi har redegjort nærmere for dette skillet.

Tabell 1: Antall barn som barnevernet i den enkelte bydel har betalt ytelser til barnehageplass for i 2001, 2002 og 2003 i forbindelse med forebyggende hjelpetiltak og forsterket hjelpetiltak.

Bydel	Per 31.12. 01		Per 31.12. 02		Per august 2003	
	Forebyggende hjelpetiltak	Forsterket hjelpetiltak	Forebyggende hjelpetiltak	Forsterket hjelpetiltak	Forebyggende hjelpetiltak	Forsterket hjelpetiltak
Arna	10	4	7	3	6	3
Bergenhus	25	8	19	14	13	14
Fana ²⁸	26	4	27	3	22	4
Fyllingsdalen	18	6	16	7	15	3
Laksevåg	37	20	25	14	35	11
Ytrebygda	23	4	19	3	6	2
Årstad	31	8	28	14	31	19
Åsane	18	1	26	3	31	4
Sum	188	55	167	61	159	60
Totalt antall årlig	243		228		219	

Kilde: Byrådsavdeling for helse og bydeler.

2.6 Politiske utfordringer

Ikke bare overordnet lov- og regelverk, men også bystyrets politiske vedtak setter rammer for arbeidet innen barneverntjenesten. Enkelte saker i bystyret i perioden 2001-2003 har fokusert på barneverntjenestens oppfølging av hjelpetiltak. Selv om vedtak i disse sakene ikke spesifikt omhandler bruk av barnehageplass som hjelpetiltak, vil de innbefatte utfordringer som også gjelder bruken av dette hjelpetiltaket.

Ett av barnevernets mål for økonomiplanperioden 2001-2004 har vært å sikre at alle vedtak følges opp med tiltaksplaner som forutsatt i barnevernloven. Dette kommer fram av saksfremstillingen til bystyremøtet den 18.12.00 der Bergen kommunes budsjett 2001 og økonomiplan 2001-2004 ble behandlet:²⁹

²⁸ I Fana bydel har det i noen få tilfeller forekommet at barnevernet har fattet vedtak om barnehageplass som hjelpetiltak uten at det er knyttet utbetaling til vedtakene. Disse hjelpetiltakene kommer ikke fram av tabellen.

²⁹ Jf. Forslag til økonomiplan 2001-2004 og budsjett for 2001 (s.164). Bsak 314/00

”Ifølge lov om barneverntjenester skal alle vedtak om tiltak følges opp med en tiltaksplan. Tiltaksplanen skal sikre at kvaliteten på tiltakene er gode nok, og at tiltakene blir evaluert. I felles fagprofil er det vedtatt at barn og foreldre skal være med å utforme tiltaksplanene. Det blir i dag ikke registrert hvor mange barn som har tiltaksplan, og om denne er utformet i samarbeid med klienten. Tjenesten rapporterer imidlertid at en rekke saker mangler tiltaksplan, og at familiene i liten grad er med på å utvikle disse. Gjennomføring og oppfølging av arbeidet med tiltaksplaner blir en viktig utfordring framover.”³⁰

Daværende byrådsavdelingen for helse og sosial la fram *Melding om barnevernet i Bergen 2001* for bystyret den 18.03.02. Også her blir evaluering av hjelpetiltak trukket fram som viktig. I meldingen står det blant annet at det er en fare for nedprioritering av forebyggende arbeid og samarbeidsprosjekter med andre etater fordi en så stor andel av barnevernets ressurser går med til omsorgsovertakelse av barn.

Byrådsavdelingen og Barnevernets Utviklingssenter for Vestlandet³¹ startet på bakgrunn av dette opp et prosjekt kalt *Alternativ bruk av barnevernmidler* i mai 2002. Dette prosjektet er forankret i Bergen kommunes budsjett for 2002 samt *Melding om barnevernet 2001*. I utgangspunktet var det meningen at prosjektet skulle være to-årig, men prosjektet er i budsjettforslaget for 2004 foreslått å fortsette et år til. Ifølge byrådsavdeling for helse og bydeler har fokus til nå vært å omstille til flere og bedre hjemmebaserte tiltak. Kvalitetssikring av hjelpetiltakene, blant annet gjennom arbeid med tiltaksplaner, har også vært sentralt. Seks av bydelene deltar i dette prosjektet, og skal nå rapportere til byrådsavdelingen månedlig om andel saker med tiltaksplaner. Det er foreløpig ikke laget en felles mal på utformingen av tiltaksplaner, men noen bydeler har laget sin egen mal for dette.³²

³⁰ Jf. Forslag til økonomiplan 2001-2004 og budsjett for 2001 (s.166), Bsak 314/00

³¹ Barnevernets Utviklingssenter på Vestlandet er organisert som en selvstendig enhet under stiftelsen Universitetsforskning i Bergen (UNIFOB), og er opprettet for å imøtekomme barnevernets behov for kompetanseheving gjennom kunnskaps- og metodeutvikling. Kompetansesenteret skal yte service til de tre vestlandsfylkene Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane.

³² Jf. opplysninger fra byrådsavdeling for helse og bydeler. For mer informasjon om prosjektet, se BK-sak nr. 200201684

3 METODISK FREMGANGSMÅTE

I dette kapitlet går vi gjennom det metodiske opplegget for undersøkelsen, og hvilke valg vi har foretatt i forbindelse med presentasjonen av våre funn.

3.1 Valg av metode

For å belyse problemstillingene i prosjektet *Barnevern i barnehager* valgte vi å utforme et spørreskjema som vi sendte ut til 198 barnehager som var med i felles opptakssystem per 07.05.03. Styrene i barnehagene ble bedt om å svare på vegne av sine respektive barnehager.

Spørreskjemaet inneholder til sammen 66 spørsmål, fordelt over fire bolker:

- 1. opplysninger om barnehagen og de ansatte*
- 2. generell kontakt mellom barnehagen og barnevernet*
- 3. barnehagens formidling av bekymring for barn og*
- 4. barnehageplass som hjelpetiltak*

Spørsmålene som styrene skulle ta stilling til var av ulik karakter. De innledende spørsmålene i bolk en og to hadde som hensikt å frembringe kartleggende informasjon om barnehagen og dens ansatte. Spørsmålene i tilknytning til bolk tre, ”barnehagenes formidling av bekymring for barn” og bolk fire, ”barnehageplass som hjelpetiltak” inneholdt både kartleggende spørsmål og såkalte tilfredshetsspørsmål hvor styrene skulle uttrykke grad av tilfredshet med barneverntjenestens arbeid. I bolk tre skulle styrene også ta stilling til tre tenkte situasjonsbeskrivelser. Styrene ble her bedt om å krysse av for grad av bekymring, og hvordan de ville gått fram i hver enkelt situasjonsbeskrivelse. I bolk fire, som danner utgangspunktet for denne rapporten, var det kun de av barnehagene som hadde erfaring med å ha barn på hjelpetiltak som skulle svare på spørsmålene. Styrene ble også gitt anledning til å komme med utfyllende kommentarer til spørsmålene og til selve undersøkelsen.

For at barnehagestyrene skulle føle at de var tilstrekkelige ”frie” til å svare på spørsmålene uten å være redd for å bli identifisert, fant vi det hensiktsmessig å anonymisere barnehagene i undersøkelsen. Spørreskjemaene var imidlertid kodet slik at vi kunne se hvilken bydel barnehagen var i.

3.2 Kvalitetssikring av spørreskjemaet og rapporten

I forkant av utsendelse av spørreskjemaet fikk vi flere ressurspersoner til å kommentere skjemaet. Dette resulterte i konstruktive og nyttige innspill til hvordan vi kunne forbedre opplegget for undersøkelsen. En viktig støttespiller tidlig i arbeidet var Barnevernets Utviklingssenter for Vestlandet. Vi har også hatt en dialog med bekjente som arbeider/ har arbeidet i barnehage og barnevernet, men som ikke har Bergen kommune som arbeidsgiver.

Utkast til rapport ble sendt ut på høring 20.10.03, med høringsfrist 17.11.03. Høringsinstans var i denne sammenheng: byråd for helse og bydeler, byråd for barnehage, skole og idrett (nå byråd for oppvekst), kommunaldirektør og seksjonsledere i tilknytning til begge disse byrådsavdelingene. Ingen av høringsinstansene hadde innvendinger mot rapportens innhold.³³

3.3 Svarprosent for undersøkelsen

Som nevnt ble spørreskjemaet sendt ut til i alt 198 barnehager, hvorav 135 var private og 63 var kommunale. Totalt 145 barnehager returnerte spørreskjemaet.³⁴ Dette gir en svarprosent på 73 %. Ser vi nærmere på svarprosenten til de kommunale og de private barnehagene finner vi at 70 % av de private barnehagene og 76 % av de kommunale barnehagene har svart.³⁵

Tabell 2 viser den bydelsmessige svarprosenten:

³³ Den endelige rapporten er i all hovedsak lik rapporten som ble sendt ut på høring, men vi har valgt å ta inn noen flere funn fra spørreundersøkelsen for å belyse kjennetegn ved de barnehagene og styrerne som har hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003. Det avsluttende kapittelet er i tillegg mer utdypet enn høringsutkastet, og i all hovedsak dreier dette seg om Bergen kommunerevisjons egne vurderinger av materialet.

³⁴ Et av disse skjemaene var blankt, men med noen kommentarer på siste side. Vi har valgt å telle dette skjemaet med som innkommet svar, men har ikke vektlagt skjemaet i analysen.

³⁵ Dette betyr at vi fikk tilbake 95 skjema fra de private barnehagene og 48 skjema fra de kommunale, mens en av styrerne ikke hadde oppgitt om han/hun var styrer for en privat eller offentlig barnehage. Dette blir til sammen 144 skjema. I tillegg kommer det ene skjema som var blankt med kommentarer på siste side. Totalt blir dette da 145 innkomne skjema.

Tabell 2: Spørreundersøkelsen: svarprosenten i den enkelte bydel og Bergen totalt

Bydel	Utsendte skjema	Innkomne skjema	Svarprosent
Arna	9	6	67 %
Bergenhus	27	23	85 %
Fana	27	20	74 %
Fyllingsdalen	27	23	85 %
Laksevåg	26	21	81 %
Ytrebygda	17	11	65 %
Årstad	34	21	62 %
Åsane	31	20	65 %
Bergen total	198	145	73 %

Som vi ser av tabell 2 så varierer bydelenes svarprosent fra 62 % i Årstad til 85 % i Bergenhus og Fyllingsdalen. Selv om svarprosenten varierer noe bydelsvis, konkluderer vi med at svarprosenten for undersøkelsen totalt og for den enkelte bydel må karakteriseres som god.

3.4 Mulige feilkilder

Vi må ta høyde for at det kan være vanskelig for styrerne å ta stilling til spørsmål som er ment å dekke en treårsperiode. 13 av de 69 styrerne har vært ansatt som styrer i barnehagen i inntil to år, og disse kan ha hatt problemer med å svare for hele perioden. Styrere som har arbeidet i hele treårsperioden, kan tenkes å legge størst vekt på de nyeste erfaringene de har gjort. Det kan også hende at styrere med lang tilknytning til barnehagesektoren lar erfaringer fra tidligere år farge svarene de gir. Når det gjelder tilfredshetsspørsmålene, kan styrernes tilfredshet med ulike sider av hjelpetiltaket variere i de forskjellige sakene. Vi har mottatt kommentarer fra styrerne som viser nettopp dette.

Til tross for mulige feilkilder i materialet mener vi at undersøkelsen likevel gir et utgangspunkt for å vurdere hvordan styrerne i barnehagene i Bergen kommune oppfatter barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak i tidsperioden 2001-2003.

3.5 Presentasjon av funn

Etter at spørreskjemaene var kommet i retur og svarene var lagt inn i statistikkprogrammet NSDstat, måtte vi ta stilling til hvordan det var mest hensiktsmessig å fremlegge informasjonen. Vi har i rapporten valgt å presentere funn for kommunen samlet. En hovedgrunn for å fremstille funnene på denne måten, er at det totalt er kun 69 styrere som oppgir å ha hatt erfaring med barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003. Fordelt på bydelsnivå er det alt fra 4 til 13 styrere i vår undersøkelse som har hatt erfaring med denne type hjelpetiltak. For noen av bydelene vil tallene dermed bli så små at det gir lite mening å prosentuerer ut fra disse. Den enkelte bydels svarfordeling framgår imidlertid i de detaljerte vedleggene som er utarbeidet for 14 av spørsmålene i undersøkelsen, og som ligger ved som vedlegg.

Resultatene fra spørreundersøkelsen som vi finner aktuelle for delrapport I blir presentert i tabeller i det neste kapittelet. Selv om antallet styrere som har svart varierer mellom de enkelte spørsmål, har vi valgt å prosentuerer svarfordelingen ut i fra 69 som er det totale antallet styrere som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak. Dette medfører at den prosentvise andelen av de som ikke har svart blir presentert som en egen kategori - ubesvart. Noen av spørsmålene i undersøkelsen er kun rettet mot styrere med kjennskap til tiltaksplaner. Svarfordelingen på disse spørsmålene blir også presentert i tabellform, men da prosentuert ut fra det antall styrere som oppgir å ha hatt kjennskap til tiltaksplaner i de tilfeller de har hatt barn på hjelpetiltak.

Vi fikk inn en rekke kommentarer gjennom spørreundersøkelsen. Noen av disse blir presentert i kap 4. Vi gjør oppmerksom på disse kommentarene ikke kan betraktes som representative utsagn for alle styreres oppfatninger, men uttrykker individuelle synspunkt. Hele 56 % av de 69 styrerne som oppgir å ha hatt erfaring med barn på hjelpetiltak ga egne kommentarer til barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak. Dette vitner om et stort engasjement i forhold til undersøkelsen tema.

Vi har slått sammen noen av svarkategoriene for tilfredshetsspørsmålene. Dette gjelder svarkategoriene svært misfornøyd og misfornøyd som er slått sammen til misfornøyd, og svarkategoriene svært fornøyd og fornøyd som er slått sammen til fornøyd.

4 BARNEHAGESTYRERNES ERFARINGER OG VURDERINGER

4.1 Innledning

De 69 styrerne som oppga å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003, ble i spørreskjemaet bedt om å ta stilling til hvordan de oppfattet barnevernets oppfølging av disse hjelpetiltakene. Barnevernlovens oppfølgingsansvar følger av barnevernlovens § 4-5, mens tjenestens plikt til å samarbeide med andre etater i forbindelse med hjelpetiltak følger av § 3-2 i samme lov. Spørsmålene som ble formulert for å belyse barnehagenes erfaringer med hjelpetiltakene er hovedsakelig inspirert av lovens § 4-5.

Før vi kommer nærmere inn på barnehagenes erfaringer med barnevernets arbeid, redegjør vi for kjennetegn ved styrerne og barnehagene som oppgir å ha hatt erfaring med barn på hjelpetiltak i den aktuelle perioden.

4.2 Kjennetegn ved styrerne og barnehagene

I dette avsnittet ser vi nærmere på:

- 1) kjennetegn ved styrerne som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003, nærmere bestemt
 - den bydelsmessige fordelingen av styrere som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003
 - styrernes utdanning og erfaring
 - styrernes kjennskap til hjelpetiltakene i egen barnehage
- 2) kjennetegn ved barnehagene som disse styrerne arbeider i, nærmere bestemt:
 - barnehagens størrelse og antall barn på hjelpetiltak i barnehagene
 - barnehagens driftsform
 - personalets deltagelse på kurs eller seminar
 - hvorvidt noen av barnehagens personale har et særlig oppfølgingsansvar for barn på hjelpetiltak

4.2.1 Kjennetegn ved styrerne

4.2.1.1 Den bydelsvise fordelingen av styrere som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003.

Våre spørreskjema var kodet med et eget bydelsnummer. I tabell 3 viser vi hvor mange av styrerne i den enkelte bydel som rapporterer å ha hatt barn på hjelpetiltak i den aktuelle perioden:

Tabell 3: Antall styrere som rapporter å hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003.

Arna	Bergenhuis	Fana	Fyllingsdalen	Laksevåg	Ytrebygda	Årstad	Åsane	Sum
5	12	9	11	13	7	8	4	69

4.2.1.2 Styrernes utdanning og arbeidserfaring

Vi spurte samtlige av styrerne som deltok i undersøkelsen om deres utdanningsbakgrunn. Ser vi på svarfordelingen til de 69 styrerne som oppgir å ha hatt barn på tiltak i perioden 2001-2003, opplyser 67 av disse at de er ansatt som styrer, mens to er ansatt som avdelingsledere.³⁶ Samtlige oppgir å ha utdanning som førskolelærere, og 59 % av dem har fullført vekttallsbasert videreutdanning.

Når vi ser på de 69 styrernes samlede praksis fra barnehagesektoren, finner vi at 10 % av styrerne oppgir å ha opp til 5 års praksis, 16 % har mellom 6 og 10 års praksis og 74 % har over 11 års praksis. Når det gjelder erfaring som styrer oppgir 51 % av disse styrerne at de har vært ansatt i stillingen de har krysset av for opp til 5 år, 20 % oppgir å ha vært ansatt i stillingen mellom 6 og 10 år, 25 % har vært ansatt i stillingen i over 11 år.³⁷

4.2.1.3 Styrernes kjennskap til hjelpetiltakene

Utgangspunktet for at barnehagene i det hele tatt skal ha et samarbeid med barnevernet om barn på tiltak, er at de faktisk *vet* at de har barn på tiltak. Vi spurte derfor barnehagene om de

³⁶ Vi velger å omtale alle som styrere, og antar at de to avdelingslederne svarer som styrers stedfortreder.

³⁷ 4 % av styrerne har ikke oppgitt hvor lenge de har vært ansatt i den stillingen de hadde pr juni 2003.

hadde hatt barn på tiltak i perioden 2001- 2003 uten at de på forhånd var klar over dette.

Tabell 4 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Tabell 4: Styrernes kjennskap til hjelpetiltaket. Tidsperiode 2001-2003

	Ja	Nei	Vet ikke	Ubesvart	Sum (N=69)
<i>Har barnehagen i perioden 2001- 2003 hatt barn på hjelpetiltak i regi av barnevernet uten at styrer har blitt informert om dette på forhånd ?</i>	13 %	75 %	10 %	1 %	100 %

Av tabell 4 kommer det frem at 75 % av de 69 styrerne oppgir at de aldri har hatt barn på tiltak i regi av barnevernet uten å være informert om dette på forhånd. Selv om hovedvekten av de som har svart på dette spørsmålet befinner seg i nei-kategorien, er det også 13 % av styrerne som oppgir at dette har vært tilfelle. To av disse styrerne uttrykte sin frustrasjon over dette på følgende måte:

” Et hjelpetiltak skal barnehagene vite om, hvis det skal bli et tiltak der barna skal få en best mulig oppfølging. Vi har hatt barn hos oss hvor vi har gjort ulike tiltak i barnehagen fordi vi ser at de trenger det, så viser det seg at de er på tiltak gjennom barnevernet.”

”Vi ønsker en bedre oppfølging av barn som er på hjelpetiltak. Større åpenhet for å kunne samarbeide bedre. Hos oss var det for eksempel en gutt på tiltak uten at vi visste det. Vi var bekymret og lurte på om vi skulle melde. Tilfeldigvis var mor innom meg på kontoret, og hun fortalte at det var barnevernet som betalte regningen. Barnet brukte nesten ikke plassen, mor ville si opp plassen da vi reagerte på dette. Selv var jeg lettet- gutten var innenfor, men har senere tenkt: var det kun økonomisk støtte familien fikk, eller hva?”

4.2.2 Kjennetegn ved barnehagene

4.2.2.1 Barnehagens størrelse totalt og antall barn på hjelpetiltak i barnehagene

Vi ba styrerne oppgi hvor mange barn barnehagen hadde totalt. Vi kategoriserte deretter barnehagene i fire ulike grupper: små barnehager (5-20 barn), mellomstore barnehager (21-40 barn), store barnehager (41-60 barn), og svært store barnehager (over 61 barn). Vi fant at den største andelen (41 %) av de 69 styrerne som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003 er tilknyttet store barnehager, dvs barnehager som har mellom 41 og 60 barn totalt.

De styrerne som oppga å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003, ble bedt om å oppgi antall barn på hjelpetiltak for hvert enkelt av de tre årene. Vi fant her en stor variasjon barnehagene i mellom. Styrerne oppga å ha alt fra 0 til 11 barn årlig i den aktuelle perioden. Det var en styrer i en privat barnehage som oppga å ha hatt så pass mange som 11 barn på tiltak i 2002 og i 2003.

Vi har i tabell 5 sammenstilt styrernes opplysninger om antall barn på hjelpetiltak for årene 2001, 2002 og 2003 med antallet barn barnevernet har betalt barnehageplass for i de samme årene i tabell. Vi bygger her på opplysninger i tabell 1.

Tabell 5: Totalt antall barn som har hatt barnehageplass som hjelpetiltak, og antall barn som styrerne oppgir å ha hatt på tiltak i regi av barnevernet. Årene 2001, 2002, 2003

	Kolonne I	Kolonne II
	Totalt antall barn som barnevernet oppgir å ha betalt barnehageplass for	Totalt antall barn som styrerne i undersøkelsen oppgir å ha hatt på hjelpetiltak
2001	243	102
2002	228	114
2003	219	111

Kolonne I innbefatter også barn som har barnehageplass som forsterket hjelpetiltak i annen kommune. I tallene i kolonne II kan det også ligge barn som har barnehageplass i Bergen kommune som forsterket hjelpetiltak betalt av annen kommune. Ettersom alle barnehagene har vært anonyme i undersøkelsen, har vi ikke hatt mulighet til å sjekke om de tallene styrerne

oppgir er korrekte. Vi ser av tabell 5 at vår undersøkelse fanger opp nær halvparten av de barna barnvernet har betalt barnehageplass for.

4.2.2.2 Barnehagens driftsform

I vårt materiale er det prosentvis langt flere kommunale enn private barnehager som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003. Totalt besvarte styrerne i 48 kommunale og 95 private barnehager undersøkelsen. Av disse oppgir 32 av styrerne (77 %) i de kommunale barnehagene og 36 av styrerne (37 %) i de private barnehagene at de har hatt barn på hjelpetiltak i den aktuelle perioden. Totalt oppgir 69 styrere at de har hatt barn på hjelpetiltak i den aktuelle perioden. En av de 69 styrerne har ikke oppgitt barnehagens driftsform.

4.2.2.3 Personalets deltagelse på kurs og seminar

Alle styrere som deltok i undersøkelsen ble bedt om å besvare fem ulike spørsmål om hvorvidt barnehagens personale har deltatt på ulike kurs eller seminar i løpet av den aktuelle treårsperioden.³⁸ To av disse spørsmålene finner vi særlig relevante for de 69 barnehagene som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i samme periode. Dette gjelder personalets deltagelse på kurs/seminar som omhandler:

- barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak
- barnehagens veiledning av foreldre til barn som er på hjelpetiltak i barnehagen.

Tabell 6 på neste side viser svarfordelingen på disse to spørsmålene:

³⁸ Spørsmålene er generelt formulert. Dette betyr at de som besvarer spørsmålene kan ha tolket at personalets kurs/seminardeltagelse til eksempelvis å ha vært i regi av arbeidsgiver eller som et ledd i videreutdanning på eget initiativ.

Tabell 6: Personalet i barnehagens deltagelse på kurs eller seminar. Tidsperiode 2001-2003.

Kurs/seminartema	Ja	Nei	Ubesvart	Totalt (n=69)
<i>Barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak</i>	23 %	64 %	13 %	100 %
<i>Barnehagens veiledning av foreldre til barn som er på hjelpetiltak i barnehagen</i>	16 %	74 %	10 %	100 %

Som vi ser av tabell 6 oppgir hovedandelen av de 69 styrerne at barnehagens personale ikke har deltatt på kurs eller seminar som har omhandlet disse to temaene i den aktuelle treårsperioden, prosentandelen er på henholdsvis 64 % og 74 %.

4.2.2.4 Personalets oppfølgingsansvar for barn på hjelpetiltak

Barnehagene har ansvar for å gi barna som er i barnehagen et tilpasset tilbud. Det kan tenkes at barn som er på hjelpetiltak i barnehagen vil ha et særskilt behov for oppfølging fra personalet. Spørreskjemaet inneholdt derfor et spørsmål om det er vanlig at en i barnehagens personalgruppe har et spesielt oppfølgingsansvar for barn som er på hjelpetiltak i barnehagen. Tabell 7 viser styrernes svarfordeling på dette spørsmålet:

Tabell 7: Barnehagens oppfølgingsansvar for barn på hjelpetiltak

	Ja	Nei	Vet ikke	Ubesvart	Sum (n=69)
<i>Er det vanlig at en i barnehagens personalgruppe har et spesielt oppfølgingsansvar for barn som er på hjelpetiltak i regi av b.vernet ?</i>	80 %	16 %	2 %	3 %	100 %

Vi ser av tabellen at 80 % av styrerne svarer bekreftende på at det er vanlig at en av personalet har et spesielt oppfølgingsansvar for barn som er på hjelpetiltak i barnehagen.

Vi har nå presentert kjennetegn ved styrerne og barnehagene, og vil gå videre med den øvrige presentasjonen av funn knyttet til styrernes erfaringer med å ha barn på hjelpetiltak.

Spørsmålene som styrerne i denne forbindelse skulle ta stilling til er hovedsakelig inspirert av § 4-5 i barnevernloven. Svarfordelingen knyttet til disse spørsmålene vil i fremstillingen bli utdypet med enkelte kommentarer fra styrerne. Vi gjør igjen oppmerksom på disse kommentarene ikke kan betraktes som representative utsagn for alle styreres oppfatninger, men er uttrykk for individuelle synspunkt.

4.3 Barnehagenes erfaringer med barnehageplass som hjelpetiltak.

4.3.1 Barnevernets vurderinger og oppfølging av hjelpetiltaket

Ifølge barnevernlovens § 4-5 skal barneverntjenesten:

- vurdere om hjelpen er tjenlig,
- vurdere om det er nødvendig med supplerende tiltak,
- holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldrene.

Styrerne fikk spørsmål knyttet til disse tre aspektene i barnevernloven, og svarfordelingen presenteres i tabell 8 på neste side:

Tabell 8: Styrernes tilfredshet med barnevernets vurderinger av hjelpetiltaket. Tidsperiode 2001-2003

Generelt hvor fornøyd/misfornøyd har du vært med:	Misfornøyd	Verken/eller	Fornøyd	Ubesvarte	Totalt (n=69)
<i>Barneverntjenestens vurderinger om at barnehageplass er et tjenlig tiltak for de barna det gjelder</i>	17 %	17 %	52 %	13 %	100 %
<i>Barneverntjenestens vurderinger om det er nødvendig med supplerende tiltak for barna</i>	13 %	39 %	36 %	12 %	100 %
<i>Barneverntjenestens arbeid for å holde seg orientert om hvordan det går med barna og foreldre/foresatte</i>	30 %	29 %	33 %	7 %	100 %

Vi ser av tabellen at 52 % av styrerne er fornøyde med barneverntjenestens vurderinger om at barnehageplass er et tjenlig tiltak for de barna det gjelder. Svarfordelingen på dette spørsmålet skiller seg fra de to andre spørsmålene med en markert høyere andel fornøyde styrere. Gjennom åpne svaralternativ i spørreskjemaet har noen av styrerne uttrykt seg positivt til at barnehageplass kan være et godt tiltak for de barna dette gjelder. En av styrerne uttrykker seg slik:

” Jeg tror og mener at barnehageplass som hjelpetiltak må være det beste for barn og foresatte. Barna trenger trygge og stabile rammer, omsorg og nærhet, og lek med andre barn.”

Vi ba også styrerne uttrykke grad av tilfredshet med barneverntjenestens vurderinger om det er nødvendig med supplerende tiltak for barnet. I tilknytning til dette spørsmålet krysset flestparten av styrerne (39 %) av for verken/eller kategorien, mens 12 % ikke besvarte spørsmålet. Dette kan tyde på at styrerne i liten grad har kjennskap til hvilke vurderinger barneverntjenesten gjør i denne sammenheng.

Styrene skulle også uttrykke grad av tilfredshet med barnevernets arbeid for å holde seg orientert om hvordan det går med barna og foreldre/foresatte. Svarfordelingen på dette spørsmålet viser at selv om 33 % av styrene er fornøyd med dette aspektet, gir også 30 % uttrykk for misnøye. Dersom vi ser de tre spørsmålene i sammenheng, finner vi at det er i forbindelse med dette spørsmålet at styrene uttrykker mest misnøye. Noen av sitatene som kommer fram gjennom skjemaene har nettopp fokusert på styrenes frustrasjon over barnevernets arbeid med å holde seg oppdatert om hvordan det går med foreldre og barn. En av styrene beskriver dette på følgende måte:

”Vi får skriv fra barnevernet der barnehagen skal fylle ut hvordan det går med barnet. Dette er alt. Ingen veiledning, ingen oppfølging. Personalet bruker tid og ressurser på skjemaet for at det skal gagne barnet. Barnehagen ønsker dialog og reelt samarbeid til det beste for barnet.”

En annen av styrene påpekte også nødvendigheten av at foreldre var informert om en mulig dialog mellom barnehagen og barnevernet:

”...hvis barnehagen skal være et forebyggende tiltak i en barnevernsak mener jeg at det er nødvendig med åpenhet i samarbeidet- både fra barnehagen sin side og fra barnevernet sin side- og at foreldre er klar over denne åpenheten.”

4.3.2 Styrernes kjennskap til tiltaksplaner, og vurdering av nytteverdien av slike.

Ifølge barnevernlovens § 4-5 skal det, når hjelpetiltak vedtas, utarbeides en tidsavgrenset tiltaksplan som skal sikre at oppfølgingen av hjelpetiltaket skjer planmessig og målrettet. For å belyse barneverntjenestens sitt arbeid med disse planene formulerte vi en del spørsmål vi ba styrene som hadde hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003 ta stilling til, nærmere bestemt:

- hvorvidt det er utarbeidet tiltaksplan for barn på tiltak,
- og i så fall om styrene faktisk har sett disse planene,
- og hvordan styrene vurderer nytteverdien av tiltaksplanene.

Tabell 9 viser svarfordelingen på spørsmålet om styrerne hadde kjennskap til om det var utarbeidet tiltaksplaner for barn i egen barnehage i den aktuelle perioden.:

Tabell 9: Styrernes kjennskap til tiltaksplaner for barn på tiltak i egen barnehage. Tidsperiode 2001-2003.

	Ja, i alle tilfeller	Ja, i noen tilfeller	Nei, kjenner ikke slike planer	Ubesvart	Totalt (n=69)
<i>Kjenner du til at det har blitt utarbeidet tiltaksplaner for barn på tiltak i din barnehage i den aktuelle perioden ?</i>	13 %	30 %	57 %	0 %	100 %

Vi ser av tabellen at 57 % av styrerne oppgir at de ikke kjenner til tiltaksplaner, 30 % av styrerne oppgir at de i noen tilfeller kjenner til slike planer, mens 13 % av styrerne oppgir at de kjenner til at det er utarbeidet tiltaksplaner i alle tilfeller. Til sammen er det under halvparten av styrerne (43 %) som kjenner til at det i alle eller noen tilfeller er blitt utarbeidet tiltaksplaner for barn som er på hjelpetiltak i barnehagen i den aktuelle perioden. Noen av styrerne har gjennom egne kommentarer i spørreskjemaet uttrykt at de savner slike planer, og en av styrerne sier det slik:

”Min erfaring er at barnevernet ser på barnehageplass som hjelpetiltak i seg selv. De følger ikke opp med tiltaksplaner, og de følger heller ikke opp dersom barnehagen sender bekymring fordi barn ikke benytter plassen sin, og hjelpetiltak ikke fungerer.”

En annen av styrerne mener det er viktig å få kjennskap til disse tiltaksplanene:

”Det kan synes som om barnevernet ikke trenger å gjøre mer når barnet har fått plass i barnehagen. Har blitt ledd av ved forespørsel om tiltaksplan. Barnevernet stoler på at de får tilbakemeldinger, men sier ingenting om hva de ønsker tilbakemelding på eller hvor grensen for dette går.”

Vi ba også de 30 styrerne som oppgir å kjenne til tiltaksplaner i alle eller noen tilfeller om de faktisk har sett disse planene. Tabell 10 viser svarfordelingen på dette spørsmålet:

Tabell 10: Om styrerne faktisk har sett tiltaksplanene. Tidsperiode 2001-2003

	Ja, i alle tilfeller	Ja, i noen tilfeller	Nei, har ikke sett slike planer	Ubesvart	Totalt (n=30)
<i>Dersom du kjenner til at det er utarbeidet tiltaksplaner for barn på tiltak i din barnehage i den aktuelle perioden, har du faktisk sett disse planene ?</i>	20 %	43 %	37 %	0 %	100 %

Våre tall viser at 20 % av de 30 styrerne svarte bekreftende på at de hadde sett tiltaksplaner i alle tilfeller, 43 % bekreftet at de har sett tiltaksplaner i noen tilfeller, mens 37 % aldri har sett slike planer. Vårt materiale viser dermed at 6 av de totalt 69 styrere som oppgir å ha hatt barn på tiltak i den aktuelle perioden oppgir at de i alle tilfeller har sett tiltaksplaner.

Vi spurte videre om styrernes grad av tilfredshet med tiltaksplanens nytteverdi i forhold til arbeidet med barn som er på hjelpetiltak. Tabell 11 viser svarfordelingen blant de 30 som kjente til at tiltaksplaner var utarbeidet.

Tabell 11: Styrernes tilfredshet med tiltaksplanenes nytteverdi i forhold til barn som er på tiltak. Perioden 2001-2003

Hvor fornøyd/misfornøyd er du med	Misfornøyd	Verken/eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum (n=30)
<i>Tiltaksplanens nytteverdi i forhold til arbeidet med barn som er på tiltak</i>	13 %	37 %	33 %	17 %	100 %

Svarfordelingen på dette spørsmålet kan tyde på at det her har vært vanskelig for styrerne å svare. Totalt 54 % av svarene befinner seg i verken/eller og ubesvartkategorien.

4.3.3 Styrernes grad av tilfredshet med muligheten til å delta i utforming og oppdatering av tiltaksplaner

Når barnehageplass har blitt et hjelpetiltak må det etableres et samarbeid mellom barnevernet, barnehagene og foreldrene. Dette krever at det også flyter informasjon mellom de berørte partene. Barnevernloven pålegger ikke eksplisitt barneverntjenesten å utforme og oppdatere tiltaksplaner i samarbeid med de parter som deltar i hjelpetiltaket. Det kan likevel argumenteres for at barnehagen bør delta i dette arbeidet, for å sikre best mulig oppfølging av hjelpetiltaket. Vi valgte derfor å spørre de styrerne som kjente til at tiltaksplaner var utarbeidet, om deres grad av tilfredshet med muligheten til aktiv deltagelse i:

- utforming av tiltaksplanene
- oppdatering av planene.

30 av styrerne skulle besvare disse to spørsmålene, og tabell 12 viser styrernes svarfordeling:

Tabell 12: Styrernes tilfredshet med barnehagenes generelle mulighet til aktiv deltagelse i utforming og oppdatering av tiltaksplanene. Tidsperiode 2001-2003

Hvor fornøyd/misfornøyd er du med:	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum (n=30)
<i>Barnehagens generelle mulighet til aktiv deltagelse i utforming av tiltaksplaner</i>	27 %	20 %	37 %	17 %	100 %
<i>Barnehagens generelle mulighet til aktiv deltagelse i oppdatering av tiltaksplaner</i>	27 %	20 %	37 %	17 %	100 %

Vi ser av tabellen at styrerne har svart identisk på disse to spørsmålene. 37 % av styrerne gir uttrykk for at de er fornøyd når det gjelder muligheten for aktiv deltagelse både i utforming og oppdatering av tiltaksplanene, men en forholdsvis stor gruppe (27 %) er misfornøyd. Hvorvidt barnehagene får være med i utforming og/eller oppdatering av tiltaksplanene, vil nok kunne variere fra hjelpetiltak til hjelpetiltak. Både i forbindelse med kommentarer omkring tiltaksplaner og andre forhold ved samarbeidet ble samarbeidsrelasjonen med

saksbehandler i barneverntjenesten trukket fram av noen styrere. En av styrerne uttrykker seg på følgende måte:

”Jeg har vært i kontakt med ulike barneverntjenester og ulike måter å følge opp/ ikke følge opp, så det er vanskelig å svare entydig på spørsmålene uten å svare på hver enkelt sak. Kun i noen saker får vi være med å utarbeide tiltaksplaner for eksempel. Barnehage har nok nytteverdi, men er ofte ikke nok i seg selv uten at mer ressurser settes inn.”

4.3.4 Barnehagenes erfaringer med barnevernets generelle oppfølging og veiledning

Styrerne ble også bedt om å uttrykke grad av tilfredshet med barneverntjenestens mer generelle oppfølging og veiledning. Spørsmålene er ikke utledet av barnevernlovens § 4-5, men er i større grad ment å fange opp styrernes mer generelle erfaringer fra samarbeidet om enkeltbarn som er på hjelpetiltak i barnehagen

Styrerne ble bedt om å ta stilling til:

- Barnevernets generelle oppfølging overfor barnet,
- Barnevernets generelle veiledning av barnehagens personale.

Tabell 13 viser hvordan de 69 styrerne svarte på disse spørsmålene:

Tabell 13: Styrernes tilfredshet med barnevernets generelle oppfølging overfor barnet og veiledning av barnehagens personale. Tidsperiode 2001-2003

Hvor fornøyd/misfornøyd har du vært med barnevernets generelle:	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart/ ikke aktuelt³⁹	Sum (n=69)
<i>Oppfølging overfor barnet</i>	30 %	32 %	32 %	6 %	100 %
<i>Veiledning av barnehagens personale</i>	46 %	30 %	13 %	10 %	100 %

³⁹ Når det gjelder veiledning av barnehagens personale har tre styrere krysset av for svarkategorien ”ikke aktuelt”. I dette spørsmålet har vi valgt å slå denne svarkategorien sammen med ubesvartkategorien.

I denne tabellen er det spesielt spørsmålet om barnevernets veiledning av barnehagens personale som skiller seg ut ved å ha en andel på 46 % misfornøyde styrere, og en andel på 13 % fornøyde styrere. Når det gjelder barnevernets oppfølging av barnet, ser vi at andelen svar har fordelt seg jevnt i de ulike tilfredshetskategoriene. 32 % av styrerne har vært fornøyde med oppfølgingen, mens 30 % uttrykker misnøye med barnevernets oppfølging overfor barnet. Vi ser også at en forholdsvis stor prosentandel har svart verken/eller på spørsmålene.

Hvis vi ser spørsmålene i tabell 13 i sammenheng med de andre spørsmålene hvor alle styrerne skulle uttrykke grad av tilfredshet, er det på disse spørsmålene styrerne uttrykker størst grad av misnøye. Dette kommer spesielt til uttrykk når det gjelder barnevernets veiledning av barnehagens personale.

Da vi presenterte prosjektet for byrådsavdeling oppvekst, ble det reist spørsmål om svarfordelingen blant styrerne av de kommunale barnehagene skiller seg fra svarfordelingen til styrerne av de private barnehagene. Da vi gikk nærmere inn i vårt materiale, fant vi at det her var størst ulikhet i svarfordelingen mellom styrerne i de private og i de kommunale barnehagene. Styrerne i de private barnehagene var markert mer misfornøyde med barnevernets veiledning av barnehagens personale enn styrerne i de kommunale barnehagene. I de private barnehagene gir 63 % av styrerne uttrykk for misnøye, mens 33 % av styrerne i de kommunale barnehagene er misfornøyd. Vi finner også at en stor gruppe av styrerne i de kommunale barnehagene (41 %) har krysset av for verken/eller kategorien på dette spørsmålet.

4.4 Øvrige funn

Vi fikk inn mange kommentarer fra styrerne i barnehagene, flere av disse omhandlet barnehageplass som hjelpetiltak. Vi har allerede presentert en del av disse kommentarene, og vil her trekke fram noen flere. Styrerne peker her på flere ulike forhold som belyser arbeidet med barn på hjelpetiltak i barnehagen. Som tidligere kommentarer har vist, oppfatter styrerne det slik at det har vært varierende grad av oppfølging av hjelpetiltakene og veiledning av personalet fra barneverntjenestens side. Noen mener at taushetsplikten til tider kan være til hinder for å skape et godt samarbeid om hjelpetiltaket, og en av styrerne uttrykker dette slik:

”.....Positivt samarbeid med barnevernet er svært personavhengig. Dyktige ansatte informerer saksgang og det som er mulig å gi av informasjon, mens nyansatte er usikre og henviser til taushetsplikten.”

Mens noen av styrerne pekte på at taushetsplikten kan være et hinder for samarbeidet, trakk andre fram problemer knyttet til hyppig utskifting av personell i barneverntjenesten:

”Hyppige skiftninger av konsulenter innen barnevernet gir varierende oppfølging av barnet, og tilsvarende veiledning av barnehagens personale.”

En av styrerne påpekte at variasjoner i oppfølging fra ulike saksbehandlere i tjenesten kan skyldes at sakene har ulik alvorlighetsgrad:

”Når barnehagetilbudet er iverksatt som hjelpetiltak kan det virke som saken er glemt. Har også opplevd god oppfølging fra saksbehandler i barnevernssak. Mye av det skyldes nok alvorlighetsgraden, og nødvendigheten av å informere oss som personale.”

Flesteparten av sitatene fra styrerne har påpekt forhold hvor de ikke har vært fornøyd med barneverntjenesten, men noen av styrerne som har erfaringer fra samarbeidet med tjenesten, har gjort seg positive erfaringer. Vi belyser dette med følgende sitat:

”Har hatt to barn i barnehagen hvor barnevernet har vært inne i forbindelse med overføring til fosterhjem. Svært god veiledning fra barnevernet og svært godt samarbeid.”

En annen av styrerne opplyser at:

”Det er nesten umulig å svare generelt. De ulike hjelpetiltakene vi har hatt her i barnehagen i perioden har vært fordelt på tre ulike barn. I disse tilfellene har vi opplevd veldig ulik kontakt og oppfølging fra de ulike saksbehandlere de har hatt.”

Vi avrunder dette kapittelet med et sitat som rommer mange av de aspektene som er omtalt tidligere i rapporten. Denne styreren fokuserer også på viktige utfordringer i forbindelse med samarbeidet mellom barneverntjenesten og barnehagene når det gjelder å ha barn på hjelpetiltak:

” Vi har i perioden 2001-2003 hatt barn i barnehagen der barnevernet har vært koblet inn, disse barna har gått lenge i barnehagen. Vi opplever enveiskommunikasjon i forhold til barnevernet og dette kan til tider føles frustrerende. Fordi vi ønsker å gjøre en best mulig jobb i forhold til barnet er det viktig å ha kunnskap om barnet. Da er det viktig å vite hva som skjer rundt barnet, også i hjemmesituasjonen. Til nå har vi hatt et godt samarbeide med de aktuelle barnas foresatte og forholdt oss til det som har kommet av informasjon derfra, men kan vi til enhver tid vite at dette er korrekt informasjon? Barnevernets taushetsplikt og / eller ”tviholdningen” på denne, kan i tilfeller være et hinder for det samarbeidet vi burde hatt rundt enkeltbarn. Barnevernets ansatte er ikke alene om å inneha kompetanse om barns beste og ønske om å gi barna en best mulig hverdag og utvikling. Gjensidig utveksling av råd og informasjon angående barnet, mellom fagpersoner som er involvert må kunne gi det beste grunnlaget.”

5 HVA DENNE UNDERSØKELSEN HAR BELYST

5.1 Innledning

I dette avslutningskapitlet vil vi først gi en kort oppsummering av undersøkelsens hovedfunn. Vi vil deretter gi Bergen kommunerevisjons vurderinger av undersøkelsens hovedresultater før vi avrunder kapitlet med noen anbefalinger knyttet til barneverntjenesten og barnhagenes videre samarbeid om barnehageplass som hjelpetiltak.

I de neste avsnittene har vi valgt å belyse undersøkelsens hovedfunn med utgangspunkt i 1) kjennetegn ved styrerne og barnehagene som har hatt erfaring med barn på hjelpetiltak, 2) forhold som styrerne har vært mest og minst tilfredse med, 3) styrernes kjennskap til tiltaksplaner 4) kommentarer fra styrernes som har blitt benyttet i rapporten. Etter hvert av disse avsnittene gir vi en kort vurdering av hovedfunnene.

5.2 Kjennetegn ved styrerne og barnehagene

Våre data viser at styrerne som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003 er alle utdannet førskolelærere. I tillegg har over halvparten av dem annen type vekttallsbasert videreutdanning, og hovedandelen av styrerne har lang praksis fra barnehagesektoren.

Når det gjelder kjennskap til hjelpetiltaket, svarte 9 av styrerne at barnevernet hadde hatt barn på tiltak i barnehagen uten at styrer var informert om dette på forhånd.

I vår undersøkelse var det i alt 69 barnehager som hadde erfaring med å ha barn på hjelpetiltak i regi av barnevernet. Vi fant at de største barnehagene i større grad enn de mindre har hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003, og at disse hadde fra 0-11 barn årlig i den aktuelle perioden. Prosentvis er det langt flere kommunale enn private barnehager som har hatt barn på hjelpetiltak samme periode.

Styrerne opplyser at personalet i liten grad har deltatt på kurs eller seminar der barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak og veiledning av disse barnas foreldre, har vært tema.

5.2.1 Vår analyse av funnene

Kommunerevisjonen finner det uheldig at ni av styrerne oppgir at de har hatt barn på hjelpetiltak uten å kjenne til dette på forhånd. Ifølge byrådsavdeling for oppvekst skal ikke dette forekomme. Alle barnehager som er med i felles opptakssystem, vil få vite hvorvidt barnet det er søkt om plass for er på prioritert liste, og hvilken prioriteringsgruppe barnet tilhører. Som kjent ble samordnet opptak innført 01.01.03, og vi håper at de ni tilfellene som styrerne her refererer til har skjedd før innføringen av det nye opptakssystemet. Dersom ingen i barnehagen er informert om at barnet er på hjelpetiltak i regi av barnevernet, har ikke barnehagen fått den informasjonen de må sies å ha krav på. Enkelte kommentarer i spørreskjemaene vitner om at det i slike tilfeller kan oppstå usikkerhet og frustrasjon blant de styrerne dette gjelder.

5.3 Forhold ved barnevernets arbeid som barnehagestyrerne er mest og minst tilfredse med

I spørreskjemaet som ligger til grunn for vår undersøkelse, ble styrerne bedt om å ta stilling til ulike sider ved barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak. Flesteparten av disse spørsmålene var inspirert av § 4-5 i barnevernloven som angir barnevernets plikter når hjelpetiltak vedtas. Bestemmelsen sier at:

”Når hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barneverntjenesten skal holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldrene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak.”

I forbindelse med spørsmål som var utledet fra § 4-5 i barnevernloven, var styrerne klart mest tilfredse med barnevernets vurderinger om at barnehageplass var et tjenlig tiltak for barna dette gjaldt i perioden. Styrerne var derimot lite tilfredse med barnevernets arbeid for å holde seg orientert om hvordan det går med barna og foreldrene. De to forholdene hvor styrerne uttrykte mest misnøye, var ikke utledet fra § 4-5 i barnevernloven. Svarfordelingen her viste

at styrerne var minst tilfredse med barnevernets generelle veiledning av barnehagepersonalet og barnevernets generelle oppfølging overfor barnet.

5.3.1 Vår analyse av funnene

Det er ikke et overraskende funn at en styrer i en barnehage mener at barnehage er et godt tilbud til barn. Det er derfor heller ikke overraskende at en så stor andel av styrerne uttrykker tilfredshet med barnevernets vurderinger at barnehageplass er et tjenlig hjelpetiltak for de barna dette gjelder. Det er imidlertid viktig at barnevernet på sin side har gode evalueringmetoder for å vurdere hvorvidt barnehageplass er et rett tiltak og om tiltaket har hatt den ønskede virkning på barnets situasjon. Spesielt i en presset arbeidssituasjon kan det tenkes at barnet kan bli tildelt barnehageplass som hjelpetiltak uten at barneverntjenesten i ettertid i tilstrekkelig grad følger opp hjelpetiltaket. Skal barnehagene bli en viktig ressurs for barnevernet, må barneverntjenesten vite hva de ønsker med tiltaket, og følge det opp for å se om målet blir nådd.

Selv om barnehageplass er et hjelpetiltak i regi av barnevernet, er det fortsatt foreldrene som er barnehagenes nærmeste samarbeidspartnere. Spesielle oppgaver som barnehagen skal utøve for barnevernet må derfor avtales i overensstemmelse med foreldrene. Dette kan også bidra til at det oppstår konflikter mellom foreldre og barnehageansatte. Barnehagepersonalet kan i slike tilfeller ha ekstra behov for veiledning og hjelp fra barnevernet. Det er derfor viktig at barnevernet påtar seg den nødvendige veiledningen som barnehagen måtte ha behov for. Våre funn kan tyde på at mange styrere i barnehagene har større forventninger til barnevernet i forhold til å gi råd og veiledning enn hva tjenesten synes å yte i dag.

5.4 Styrernes kjennskap til tiltaksplaner

Noen av spørsmålene skilte seg ut ved at det var mange styrere som ikke kunne svare fordi de hadde liten kjennskap til de forholdene spørsmålene berørte. I den forbindelse var det spørsmålene knyttet til styrernes kjennskap til og erfaring med bruken av *tiltaksplaner* som skilte seg ut. Det var kun 30 av de 69 styrerne som kjente til at tiltaksplaner var utarbeidet for barn som hadde barnehageplass som hjelpetiltak, og det var bare 6 av disse styrerne som

oppgå at de hadde sett disse tiltaksplanene i alle tilfellene. I forbindelse med mange av spørsmålene som omhandlet barnehagenes erfaringer med bruk av tiltaksplaner, var det derfor bare 30 av styrerne som kunne ta stilling til bruken av disse planene. Svarfordelingen viste at 11 av de 30 styrerne var fornøyd med muligheten til aktivt å delta i utforming og oppdatering av tiltaksplaner, og at 10 av de 30 styrerne var fornøyd med nytteverdien av disse planene.

5.4.1 Vår analyse av funnene

I vårt materiale er det mange styrere som ikke har kjennskap til om det foreligger tiltaksplaner for de barna som har barnehageplass som hjelpetiltak. Selv om styrerne i liten grad kjenner til tiltaksplaner, kan vi ikke entydig konkludere med at slike planer ikke finnes. For å kunne trekke en slik slutning måtte vi i så fall ha gått inn i enkeltsaker og undersøkt om det forelå tiltaksplaner eller ikke, noe som faller utenfor dette prosjektets ramme. Styrernes manglende kjennskap til slike planer kan like gjerne skyldes at planene liten grad er kommunisert videre til barnehagene. Imidlertid framgår det av saksutredningen i bystyresak 314/00 at ett av barnevernets mål for økonomiplanperioden 2001-2004 har vært å sikre at alle vedtak følges opp med tiltaksplaner som forutsatt i barnevernloven. Dette kan vi anse som en indikasjon på at lovens krav på dette området ikke er godt nok oppfylt i Bergen kommune. Det faktum at bystyret i Bergen har bevilget midler til prosjektet *Alternativ bruk av barnevernmidler* for å bedre hjemmebaserte tiltak blant annet gjennom arbeid med tiltaksplaner, tyder på at arbeidet med tiltaksplaner ikke er tilfredstillende per i dag.

For at barnehageplass som hjelpetiltak skal ha best mulig effekt, er det viktig at barnevernet klarer å videreformidle sine forventninger til barnehagen. I tillegg er det også viktig at barnehagen og barnevernet avklarer hvilken rolle barnehagen skal ha i forhold til foreldrene og klargjøre denne overfor foreldrene. I denne sammenheng er nødvendigvis ikke økt bruk av tiltaksplaner den eneste løsningen, men slike planer kan bidra til å danne en viktig skriftlig og forpliktende ramme rundt tiltaket. Selv om vi tolker § 4-5 i barnevernloven til kun å omfatte at en tiltaksplan skal foreligge, tyder vårt datamateriale på at enkelte av styrerne i barnehagene etterlyser en mer aktiv bruk av disse planene. Slike planer kan bidra til å styrke samarbeidet mellom foreldre, barnehage og barnevernet. Det er derfor viktig at planene

tydeliggjør mål for tiltaket, retter fokus på tiltakets innhold og tidsperspektiv, i tillegg til at planene må evalueres jevnlig.

5.5 Styrernes kommentarer

Over halvparten av de 69 styrerne som oppgir å ha hatt barn på hjelpetiltak i perioden 2001-2003, har benyttet muligheten til å komme med utfyllende kommentarer i spørreskjemaet i forbindelse dette tiltaket. Mange av sitatene som vi har tatt med i rapporten, har belyst de konkrete spørsmålene som styrerne skulle ta stilling til, mens andre sitater peker på generelle utfordringer knyttet til samarbeidet med barnevernet når det gjelder dette hjelpetiltaket. Viktige forhold som styrerne har pekt på er blant annet:

- *manglende oppfølging fra barnevernet,*
- *mangel på tiltaksplaner,*
- *personavhengig samarbeid,*
- *hyppige utskiftninger av personale i barnevernet,*
- *at barnevernets praktisering av taushetsplikten kan være til hinder for samarbeidet,*
- *frustrasjon knyttet til at det finnes søkere i prioritert gruppe med barnevernvedtak hvor barnet ikke kan tilbys barnehageplass grunnet foreldrenes gjeld i forbindelse med tidligere benyttelse av plass i barnehage og/eller skolefritidsordningen.*

5.5.1 Vår analyse av funnene

Bergen kommunerevisjon vil minne om at kommentarene fra styrerne ikke kan tolkes som barnehagenes generelle holdning overfor barnevernet. Disse kommentarene må betraktes som individuelle innspill i en viktig debatt omkring styrker og svakheter knyttet til samarbeidet mellom barnevernet og barnehagene. Den høye svarprosenten i undersøkelsen samt de mange kommentarene som styrerne har kommet med, tyder på at det er mange barnehagestyrere som er svært engasjerte i den tematikken vi har ønsket å belyse.

Byrådsavdelingene har ansvar for en tjenesteutvikling på sine respektive fagområder som sikrer innbyggerne et likeverdig og kvalitativt godt tjenestetilbud. Dette gjelder også et ansvar for tjenesteutviklingen for de barna som denne rapporten omhandler. Tjenestetilbudet

innebærer i denne sammenheng et samarbeid på tvers av etater. For at barnehageplass som hjelpetiltak skal være vellykket, kreves det et velfungerende samarbeid mellom de berørte parter. Mange av styrerne har gjennom kommentarer i spørreskjemaene pekt på områder hvor de mener samarbeidet kan forbedres.

Noen styrere har gitt uttrykk for frustrasjon over enveis informasjonsflyt. Styrerne som har påpekt dette mener at barnehagen gir mye informasjon til barnevernet, mens barnevernet på sin side ikke gir tilstrekkelig informasjon tilbake til barnehagen. Enkelte av styrerne har påpekt at barnevernets henvisning til taushetsplikten kan være en forklaring på den manglende informasjonsflyten. Bergen kommunerevisjon vil her vise til forvaltningsloven § 13 b og barnevernlovens § 6-7, 3. ledd som innbefatter at taushetsplikten ikke skal være til hinder for at det kan utveksles informasjon i et samarbeid om et felles mål. Barnevernet må imidlertid i det enkelte tilfelle foreta en vurdering av hvilke opplysninger de mener at barnehagene bør få i forbindelse med hjelpetiltaket. Enkelte kommentarer fra styrerne indikerer at barnevernets vurderinger kan komme i konflikt med de forventningene barnehagene har når det gjelder å motta informasjon om barnet og barnets familiesituasjon.

5.6 Bergen kommunerevisjons anbefalinger

Med bakgrunn i vår kartlegging finner vi grunnlag for å komme med følgende anbefalinger:

- Kommunen bør sikre at barnehageplass som barneverntiltak blir fulgt opp og evaluert.
- Kommunen bør kommunisere til barnehagene hvilken rolle barnehagene skal spille i samarbeidet rundt barnet og dets familie i hvert enkelt tilfelle.
- Kommunen bør avklare hvorvidt barnevernet skal og kan innfri de forventningene som barnehagen har i forbindelse med veiledning og oppfølging.
- Kommunen bør avklare hvilken rolle tiltaksplanene skal spille i samarbeidet. I den forbindelse vil Bergen kommunerevisjon oppfordre byrådsavdelingen for helse og bydeler og byrådsavdelingen for oppvekst å benytte funnene fra denne rapporten i det videre arbeidet med tiltaksplaner.
- Kommunen bør gå nærmere inn i tematikken vedrørende barn som har oppfylt kriterier for å få prioritert plass, men som likevel ikke blir tilbudt plass i barnehage før gammel gjeld er slettet.

LITTERATURLISTE

Interne referanser:

Bystyresak (Bsak) 48/02: Melding om barnevernet i Bergen kommune.

Bystyresak (Bsak 314/00): Forslag til økonomiplan 2001- 2004 og budsjett for 2001.

Bystyresak (Bsak 410/01): Bergen kommunes budsjett 2002/økonomiplan 2002-2005

Eksterne referanser

Lov om barn og foreldre av 08.april1981

Lov om barnehager av 06. juni 1975

Lov om barneverntjenester av 17 juli 1992 nr. 100

Lov om behandlingsmåte i forvaltningssaker av 02.10.1967

NOU 2000:12, *Barnevernet i Norge*. Tilstandsvurdering, nye perspektiver og forslag til reformer

Ofstad, K og R. Skar (2002): *Barnevernloven med kommentarer*. Trondheim: Gyldendal Akademisk

Rammeplan for barnehagen av 01.12.1995

Internettreferanser

<http://odin.dep.no/bfd/norsk/regelverk/rundskriv/004021-250027/index-hov006-b-n-a.html>

http://amalie/helse_sosial_/ekstern/

<http://bergen.kommune.no/info/aa-kis.html>

<http://www.gs.bergen.hl.no/byavd/bhage/opptak.html>

http://www.gs.bergen.hl.no/bhage/body_opptakskriterier.htm

VEDLEGG 1:

SPØRRESKJEMA

Spørreskjemaet skal besvares av styrer, eventuelt styrers stedfortreder i barnehagen.

Spørreskjemaets oppbygning

DEL 1: *Opplysninger om barnehagen og de ansatte*

DEL 2: *Generell kontakt mellom barnehagen og barnevernet*

DEL 3: *Barnehagens formidling av bekymring for barn*

DEL 4: *Barnehageplass som hjelpetiltak*

Husk at du som svarer på spørreskjemaet er sikret full anonymitet!

Har du noen spørsmål når det gjelder undersøkelsen, kan du ringe de prosjektansvarlige ved Bergen kommunerevisjon; Rita D. Olsen (55 56 43 20) eller Elisabeth Nilsen (55 56 43 23).

Del 1: Opplysninger om barnehagen og de ansatte

Vi innleder med noen spørsmål om barnehagen og dens ansatte.

1. Hvor lenge har du vært ansatt i barnehagen ?

år

2. Hvilken stilling har du i barnehagen ? (Dersom du er styrers stedfortreder for et kortere eller lengre tidsrom ber vi deg krysse av hvilken stilling du vanligvis er ansatt i).

Styrer Avdelingsleder

3. Hvor lenge har du hatt den stillingen du krysset av for ?

år

4. Hvor lang praksis har du totalt fra arbeid innen barnehagesektoren?

år

5. Hvilken fagutdanning har du ?

Førskolelærer

Annet , beskriv.....

6. Dersom du har fullført vekttallsbasert videreutdanning (eksamen fra universitet/høyskole) som er relevant for den stillingen du har, hvilke videreutdanning er dette ?

Spes. pedagog

Psykologi

Ledelsesfag

Annet, beskriv.....

7. Hvor mange ansatte var det i barnehagen pr. 31.12.2002 ?

Ansatte

8. Hvor mange årsverk var det i barnehagen pr. 31.12.2002 ?

..... Årsverk

9. Hvor mange av årsverkene var øremerket barn med særskilte behov pr. 31.12.2002 ?

..... Årsverk

10. Hvilken fagutdanning hadde personalet pr. 31.12.2002 ? Med personalet mener vi her også ansatte som var i permisjon, sykemeldt el. pr. 31.12.2002

Antall utdannede førskolelærere eller tilsvarende

Antall barne- og ungdomsarbeidere

Antall ansatte med annen fagutdanning

Antall ansatte uten fagutdanning

11. Hvilken driftsform hadde barnehagen pr. 31.12.2002 ?

- Kommunal Privat med kommunalt tilskudd

12. Antall barn i barnehagen pr. 31.12.2002 ?

- Antall barn på hel plass Antall barn på redusert plass

13. Hvor mange avdelinger hadde barnehagen pr. 31.12.2002 ?

-

Del 2: Generell kontakt mellom barnehagen og barnevernet.

Vi tar her for oss en del spørsmål som omhandler barnehagens generelle kontakt med barnevernet.

14. Deltar barnehagen i faste samarbeidsfora der barnevernet også deltar?

Kun ett kryss

- Ja Nei Vet ikke

15. Dersom du har krysset av for ja på spørsmål 14, hvilken type samarbeidsfora er dette ?

.....
.....

16. Dersom du har krysset av for ja på spørsmål 14, hvor ofte deltar barnehagen i denne type samarbeidsfora ?

Kun ett kryss

- Månedlig eller oftere Kvartalsvis Halvårlig Årlig eller sjeldnere

17. Dersom du har deltatt i slike samarbeidsfora ønsker vi dine synspunkter på nytteverdien av denne type samarbeid.

.....
.....
.....
.....

18. Dersom du har krysser av for nei på spørsmål 14, hva mener du er årsaken til at barnehagen ikke deltar i slike faste samarbeidsfora ?

Kryss gjerne av på flere svaralternativ

- Det er ikke opprettet fast samarbeidsfora i vår bydel.
- Eksisterende samarbeidsfora fungerer ikke tilfredstillende.
- Barnehagen har ikke kapasitet til å delta
- Barnevernet har ikke kapasitet til å delta.
- Annet, beskriv.....

19. Har barnehagens personale i perioden 2001-2003 deltatt på kurs eller seminar hvor følgende tema har blitt belyst:

Kun ett kryss pr. linje

	Ja	Nei
Barnehagens melde- og opplysningsplikt etter § 23 i barnehageloven		
Barnehagens mulighet for å sende melding om behov for hjelpetiltak		
Barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak		
Barnehagens formidling av bekymring for barn til barnets foreldre/foresatte		
Barnehagens veiledning av foreldre/foresatte til barn som er på hjelpetiltak i barnehagen		

Hvor enig/uenig vil du si deg i følgende påstand:

Kun ett kryss pr. linje

20. Oppvekstetaten i min bydel har bidratt til å styrke samarbeidet mellom barnehagene og barnevernet.

- Helt enig Litt enig Verken enig eller uenig Litt uenig Helt uenig

Del 3: Barnehagens formidling av bekymring for barn.

Vi ber deg om å lese denne innledningen nøye før du svarer spørsmålene på de neste sidene!

*I denne delen av undersøkelsen er vi opptatt av å kartlegge barnehagens erfaring med formidling av bekymring for barn i barnehagen. Først og fremst formidling av bekymring til barnevernet, men også til andre samarbeidspartnere. **I besvarelsen av del 3 ber vi deg å se bort fra formidling av bekymring som kan ha forekommet i forbindelse med barn som har vært/er på hjelpetiltak i regi av barnevernstjenesten.***

En formidling av bekymring kan blant annet skje på følgende måter:

- *I henhold til barnehageloven og barnevernloven er barnehagene pliktig til å sende melding til barnevernet (meldeplikt) når det er mistanke om grov omsorgssvikt, mishandling eller vedvarende alvorlige adferdsvansker¹. Dette kan gjøres uten at foreldre/foresatte er informert eller samtykker.*
- *Barnehagene er også pliktig til å gi opplysninger til barnevernet (opplysningsplikt) i de tilfeller barnevernet ber om dette.*
- *Barnehagen kan etter samtykke fra foreldre/foresatte formidle bekymring for barn til barnevernet ved å sende melding om behov for hjelpetiltak eller innhente råd/veiledning².*
- *Hvis barnehagen er tvil om fremgangsmåte eller på hvilket nivå bekymringen ligger, kan barnehagen drøfte saken anonymt med barnevernstjenesten.*

Ifølge barnevernstjenesten i Bergen omfatter begrepet melding alle typer henvendelser til barnevernstjenesten om at barn lever under forhold som kan innebære at det er nødvendig med hjelpetiltak etter loven. Meldinger kan komme i form av søknader, henvisninger og forespørsel om hjelp. En kontakt for råd/veiledning som ikke fører til noe mer, registreres ikke av barnevernet som en melding³.

¹ **”Lov om barnehager”, § 23:** Barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenestens side. Uten hinder av taushetsplikten skal barnehagepersonalet av eget tiltak gi opplysninger til barnevernstjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barnevernstjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige adferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barnevernstjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger. Opplysninger skal normalt gies av styrer.

² **”Lov om barnevernstjenester”, § 4-4, 2. ledd:** Barnevernstjenesten skal, når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det, sørge for å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien.

³ Jf. Melding om barnevernet i Bergen kommune 2001, s.19

21. Barnehagens personale har sikkert stått overfor situasjoner hvor de har vurdert om de skal eller kan henvende seg til barnevernet. I spørsmål 21 ber vi deg krysse av for hvordan barnehagen har henvendt seg til barnevernet i perioden 2001-2003. Husk at du i denne delen av undersøkelsen skal se bort i fra de henvendelsene barnehagen har foretatt vedrørende barn som allerede er på hjelpetiltak i barnehagen i regi av barnevernet.

Du kan krysse av for flere svaralternativer.

- Barnehagen har innhentet muntlig råd/ veiledning fra barnevernet anonymt.
- Barnehagen har etter samtykke fra foreldre/foresatte formidlet melding om behov for hjelpetiltak til barnevernet.
- Barnehagen har bedt barnevernet om bistand til å observere et barn det er bekymring knyttet til.
- Barnehagen har formidlet bekymringsmelding i henhold til § 23 i barnehageloven.
- Annen type henvendelse, nevnt:.....
- Barnehagen har ikke henvendt seg til barnevernet med bekymring for barn i den aktuelle perioden.

22. Dersom barnehagen har henvendt seg til barnevernet med bekymring for barn, har dere stått overfor konkrete situasjoner i barnehagen der henvendelsen førte til at:

Kun ett kryss pr. linje

	Ja	Nei
Foreldre/foresatte ble fratatt omsorgen for barnet		
Foreldrene tok barnet ut av barnehagen		
Samarbeidet med barnets foreldre ble skadelidende		
Du ble utsatt fra trusler eller vold fra barnets foreldre		

23. Dersom barnehagen ikke har henvendt seg til barnevernet med bekymring for barn i perioden 2001-2003, hva mener du er årsaken til dette ?

.....

.....

.....

24. Dersom barnehagen har henvendt seg til barnevernet med bekymring for barn i perioden 2001- 2003, hvor fornøyd/ misfornøyd har barnehagen generelt vært med:

Kun et kryss pr. linje.

	Svært misfornøyd	Misfornøyd	Verken eller	Fornøyd	Svært fornøyd	Ikke aktuelt
Barnevernets råd og veiledning						
Barnevernets forståelse av barnehagens bekymring						
Barnevernets oppfølging overfor barnet.						
Barnevernets oppfølging av barnehagens personale.						
Barnevernets tilbakemelding til barnehagen om utfallet av meldingen/e						

25. Dersom barnehagen i løpet av perioden 2001 - 2003 henvendte seg til barnevernet ved mistanke om grov omsorgssvikt, mishandling eller alvorlige adferdsvansker, hvordan ble meldingen/e vanligvis formulert ? (§ 23 i lov om barnehager, se fotnote 1, s.4)

Kun ett kryss

Skriftlig Muntlig Det varierte fra sak til sak Vet ikke

26. Dersom barnehagen i løpet av perioden 2001 - 2003 sendte melding til barnevernet om behov for hjelpetiltak, hvordan ble meldingen/e vanligvis formulert ?

(§ 4-4 i lov om barneverntjenester, se fotnote 2, s.4)

Kun ett kryss

Skriftlig Muntlig Det varierte fra sak til sak Vet ikke

27. Har barnevernet i perioden 2001-2003 henvendt seg til barnehagen for å få opplysninger om ett eller flere barn ?

Kun ett kryss

Ja Nei Vet ikke

28. Det kan være situasjoner hvor barnehagen er usikker på om man skal ta direkte kontakt med barnevernet. I slike tilfeller tar man kanskje heller kontakt med andre faginstanser før en eventuell henvendelse til barnevernet. Har dette vært aktuelt for barnehagen i perioden 2001-2003?

Kun ett kryss

Ja Nei Vet ikke

29. Dersom du har svart ja på spørsmål 28, hvor mange ganger har barnehagen i den aktuelle perioden tatt denne type kontakt med følgende faginstanser:

Fyll ut tabellen under.

	Ca antall ganger
PPT	
Helsestasjon/ lege	
BUP	
Politiet	
Andre instanser, nevnt hvilke:	

30. Dersom du har krysset av for ja i spørsmål 28, ble dere oppfordret til å sende melding direkte til barnevernet i noen av disse sakene ?

Kun ett kryss

Ja Nei Vet ikke

31. Kjenner du til at noen av disse faginstansene på bakgrunn av barnehagens henvendelse sendte melding om barnet til barnevernet ?

Kun ett kryss

Ja Nei Vet ikke

32. "Lov om barnehagen" og "Lov om barnevernet" redegjør for i hvilke tilfeller offentlige instanser skal eller kan ta kontakt med barnevernet med sin bekymring for barn. Kjenner barnehagen til at det er utarbeidet egne retningslinjer for når melding skal eller kan sendes ? (for eksempel av barnehagen selv, bydelsbarnevernet, bydelsadministrasjonen, byrådsavdelingene eller andre).

Kun ett kryss.

Ja Nei, jeg kjenner ikke til dette

33. Hvis du har svart ja på spørsmål 32. Hvem har utarbeidet disse retningslinjene ?

.....

Spørsmål 34-40 omhandler barnehagenes avveining mht å henvende seg til barnevernet. Med henvendelse mener vi her råd og veiledning, melding om behov for hjelpetiltak etter § 4-4 i barnevernloven og meldinger barnehagene har plikt til å sende etter § 23 i barnehageloven, (se fotnote 1 og 2, s.4)

34. Dersom du i perioden 2001-2003 har vært i tvil om du skulle henvende deg til barnevernet med bekymring for et barn, hvem rådførte du deg med ?

Kryss av for de mest aktuelle svaralternativene:

- Barnas foreldre/foresatte
- Barnevernet anonymt
- Avdelingsleder(ne)
- Styrere/kollegaer i andre barnehager i bydelen
- Fagpersoner i bydelsadministrasjonen
- Ektefelle eller nære venner
- Andre faginstanser, i så fall hvilke
- Har ikke vært en aktuell problemstilling for barnehagen

35. Har det hendt at andre i personalgruppen har henvendt seg til barnevernet med bekymring for et barn uten at du som styrer/stedfortreder har vært enig i dette ?

Kun ett kryss

- Ja Nei Dette kjenner jeg ikke til

36. Styrer vil sikkert stå overfor en rekke avveininger i forbindelse med barnehagens eventuelle henvendelser til barnevernet. Har det hendt at barnehagen i perioden 2001-2003 ikke har henvendt seg til barnevernet med bekymring for barn fordi:

Ett kryss pr. linje

	Ja	Nei
Du syntes det var ubehagelig å ta din bekymring opp med foreldre/foresatte		
Du fikk ikke samtykke fra barnets foreldre/foresatte til å foreta en slik henvendelse		
Du var redd for at barnets foreldre/foresatte kunne bli fratatt omsorgen for barnet		
Du var redd for at foreldrene ville ta barnet ut av barnehagen		
Du var redd for at samarbeidet med barnets foreldre skulle bli skadelidende		
Du var usikker på om dine vurderinger var riktige		
Du var redd for at dette kunne føre til personlige ubehageligheter for deg (for eksempel i form av trusler eller vold)		
Det var ulik oppfatning internt i barnehagen om dette var det riktige å gjøre		
Barnehagen har negative erfaringer med barnevernet som problemløser		
Du mente at barnevernet var presset nok fra før		

37. Mener du at det er grunn til å anta at barnehagene i Bergen i for liten grad henvender seg til barnevernet ved bekymring for barn ?

Kun ett kryss.

- Ja Nei Vet ikke

38. Dersom du har svart ja på spørsmål 37, hva mener du i så fall dette kan skyldes ?

.....

.....

.....

39. I hvor stor grad føler du deg faglig kompetent og sikker når det gjelder i hvilke tilfeller du *har plikt til* å sende melding til barnevernet?

Kun ett kryss pr. linje

I svært liten grad	I liten grad	Verken eller	I noen grad	I stor grad

40. I hvor stor grad føler du deg faglig kompetent og sikker når det gjelder i hvilke tilfeller du *kan* sende melding om behov for hjelpetiltak til barnevernet?

Kun ett kryss pr. linje

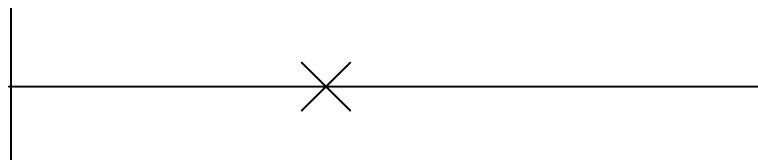
I svært liten grad	I liten grad	Verken eller	I noen grad	I stor grad

Hva vil du gjøre ?

På side 11- 13 finner du tre tenkte situasjonsbeskrivelser (case). Hvordan ville du som styrer av barnehagen gå fram i hvert enkelt tilfelle dersom dette var en virkelig hendelse i din barnehage ? Vi ber deg om å gjøre følgende:

1): Etter at du har lest situasjonsbeskrivelsen skal du først registrere din bekymring for barnet på en skala fra "ingen bekymring" til "sterk bekymring". Du skal merke av grad av bekymring du har for det barn som blir omhandlet i det enkelte case ved å sette et kryss på linjen, feks.

Ingen bekymring

Sterk bekymring

2): Du skal deretter ta stilling til om du ville valgt å henvende deg til barnevernet om barnet, og i så fall på hvilken måte. Vi har valgt å stille spørsmålet om hva du ville ha gjort, ikke hva du nødvendigvis føler at du burde eller skulle ha gjort. Vi vil presisere at det ikke finnes fasitsvar til disse situasjonsbeskrivelsene, og at du er anonym i besvarelsen.

3): Til slutt skal du ta stilling til hva du ville ha gjort dersom du ikke ville henvendt deg til barnevernet.

Ikke vær redd for å ta stilling til grad av bekymring og til hva du ville ha gjort. Det finnes ingen "rette" eller "gale" svar knyttet til situasjonsbeskrivelsene.

Case 1

Even er snart 5 år og har gått i barnehagen i 3 år. Han har 1 eldre søster på 8 år som også gikk i barnehagen. Mor og far er skilt og barna bor hos moren. Mor arbeider deltid i en bedrift, mens far er uføretrygdet og har vanlig samværsrett. Even er en ganske vanskelig gutt som kan være dominerende og utagerende i lek i barnehagen. Han takler dårlig at de voksne setter grenser for ham og at han ikke får viljen sin. Even er særlig utagerende etter å ha vært sammen med far i helgen. Han slår både de andre barna og de voksne når de prøver å snakke han til rette. De har også sett at han slår mor når hun skal hente han, og han kaller henne ”stygge ting.” Mor virker hjelpeløs i slike situasjoner, og sier ingenting til han. Personalet er usikker på om dette er fordi hun ikke vil ta konflikter når de ser på, eller om samspillet også er slik hjemme. Du har nevnt dette for mor, men hun mener at dette ikke er noe å bry seg om. Da far leverte Even i barnehagen mandag morgen syntes du det luktet alkohol av far. Even var meget utagerende hele mandagen.

41. Hvordan vil du beskrive din bekymring for barnet i denne situasjonen ?

Sett kryss på linjen:

Ingen bekymring

Sterk bekymring

42. Ville du henvendt deg til barnevernet om barnet i denne situasjonen ?

Kun ett kryss

Ja

Nei

Vet ikke

43. Dersom du har krysset av for ja på spørsmål 42, hvilken type henvendelse ?

Kryss av for det mest aktuelle alternativet

- Innhente råd fra barnevernet anonymt.
- Sende melding uavhengig av samtykke fra foreldre.
- Sende melding til barnevernet kun hvis man får samtykke fra barnets foreldre.
- Annen type henvendelse, nevnt.....

44. Dersom du har krysset av for nei eller for vet ikke på spørsmål 42, hva ville du da gjort ?

Kryss av for det mest aktuelle alternativet

- Ville ikke ha foretatt meg noe på nåværende tidspunkt
- Tatt saken opp med barnets foresatte
- Tatt kontakt med helsestasjon
- Tatt kontakt med PPT
- Tatt kontakt med andre, nevnt.....

Case 2

Lise er 3 år og bor sammen med mor og far samt to halvbrødre på 12 og 14 år fra fars første ekteskap. Mor arbeider som selger og kan ha lange arbeidsdager. Lise har gått i barnehagen i 6 måneder og ser ut til å ha funnet seg til rette, selv om hun er beskjeden og stille av seg. Lise liker å leke i dukkekroken for seg selv eller med Mariann som er ett år eldre. De siste ukene har Lise blitt hentet sent i barnehagen. Lise har sagt at pappa skal flytte. Mor virker stresset og du har begynt å lure på om Lises foreldre/foresatte kan ha problemer i ekteskapet.

45. Hvordan vil du beskrive din bekymring for barnet i denne situasjonen ?

Sett kryss på linjen:

--	--

Ingen bekymring

Sterk bekymring

46. Ville du henvendt deg til barnevernet om barnet i denne situasjonen ?

Kun ett kryss

Ja

Nei

Vet ikke

47. Dersom du har krysset av for ja på spørsmål 46, hvilken type henvendelse ?

Kryss av for det mest aktuelle alternativet

- Innhente råd fra barnevernet anonymt.
- Sende melding uavhengig av samtykke fra foreldre.
- Sende melding til barnevernet kun hvis man får samtykke fra barnets foreldre.
- Annen type henvendelse, nevnt.....

48. Dersom du har krysset av for nei eller for vet ikke på spørsmål 46, hva ville du da gjort ?

Kryss av for det mest aktuelle alternativet

- Ville ikke ha foretatt meg noe på nåværende tidspunkt
- Tatt saken opp med barnets foresatte
- Tatt kontakt med helsestasjon
- Tatt kontakt med PPT
- Tatt kontakt med andre, nevnt.....

Case 3

Mathilde er 6 år og har gått i barnehagen i snart 4 år. Foreldre til Mathilde er skilt. Mathilde bor hos mor. Det siste året har Mathilde forandret seg fra å være en åpen og tillitsfull jente til å bli innadvendt og stille. Hun vil helst leke med dukker på dukkerommet. Personalet har lagt merke til at hun ofte ser ut til å gjenta bestemte mønster i leken, og du lurer på om dette gjenspeiler et mønster hjemmefra. For eksempel kan dukkene slå hverandre og kjeft voldsomt. Du har også merket at hun av og til kler av dukkene og du har av og til lurt på om leken har seksuelt innhold. I slike situasjoner har hun "gjemt leken" ved å snu ryggen til og sitte i et hjørne. Barnehagen har nettopp fått vite at mor har giftet seg på nytt med Robin som hun traff i England for et års tid siden. Tirsdag denne uken klaget Mathilde over vondt i skulderen og dere oppdaget dere blåmerker på Mathildes høyre overarm. Mathilde sa at Robin var streng og hadde holdt henne fast. Mathilde begynte å gråte da hun hadde fortalt dette. Mathilde har det siste halve året virket generelt ustelt, det lukter vondt av henne, og hun går i de samme klærne hele uken. I det siste har hun begynt å tisse på seg om dagen. Matlysten er dårlig, hun er trett og sovner ofte midt på dagen.

49. Hvordan vil du beskrive din bekymring for barnet i denne situasjonen ?

Sett kryss på linjen:

Ingen bekymring

Sterk bekymring

50. Ville du henvendt deg til barnevernet om barnet i denne situasjonen ?

Kun ett kryss

Ja

Nei

Vet ikke

51. Dersom du har krysset av for ja på spørsmål 50, hvilken type henvendelse ?

Kryss av for det mest aktuelle alternativet.

- Innhente råd fra barnevernet anonymt.
- Sende melding uavhengig av samtykke fra foreldre.
- Sende melding til barnevernet kun hvis man får samtykke fra barnets foreldre.
- Annen type henvendelse, nevnt.....

52. Dersom du har krysset av for nei eller for vet ikke på spørsmål 50, hva ville du da gjort ?

Kryss av for det mest aktuelle alternativ

- Ville ikke ha foretatt meg noe på nåværende tidspunkt
- Tatt saken opp med barnets foresatte
- Tatt kontakt med helsestasjon
- Tatt kontakt med PPT
- Tatt kontakt med andre, nevnt.....

53. Vi vil gjerne ha din vurdering av hvorvidt de enkelte situasjonsbeskrivelsene virker realistiske. Mener du at de tre situasjonsbeskrivelsene er mulige situasjoner som kan gjenspeile barnehagenes hverdag ?

Kryss av i tabellen nedenfor:

	Ja	Nei	Vet ikke
Case 1			
Case 2			
Case 3			

54. Hvor vanskelig synes du det var å vurdere grad av bekymring for barnet i det enkelte tilfellet?

Kryss av i tabellen nedenfor:

	Svært vanskelig	Vanskelig	Verken eller	Lett	Svært lett
Case 1					
Case 2					
Case 3					

55. Hvor vanskelig synes du det var å vurdere hvordan du ville ha handlet i det enkelte tilfellet?

Kryss av i tabellen nedenfor:

	Svært vanskelig	Vanskelig	Verken eller	Lett	Svært lett
Case 1					
Case 2					
Case 3					

56. Dersom du har noen utfyllende kommentarer om hvordan du ville ha gått fram i den enkelte situasjon, er det fint om du skriver dine kommentarer her:

Case 1	
Case 2	
Case 3	

Del 4: Barnehageplass som hjelpetiltak

Lov om barneverntjenester gir barnevernet mulighet til å innvilge barnehageplass som hjelpetiltak for barn i aldersgruppen 1-6 år. Det er også mulig å innvilge friplass i barnehagen som avlastning, økonomisk hjelp eller pedagogisk hjelp etter lov om sosiale tjenester. Denne hjelpen gis av sosialtjenesten. Vi vil i denne delen av spørreundersøkelsen rette fokus på barnehagenes erfaringer med **barnevernets** bruk av hjelpetiltak. Barnevernets ansvarsområder er i denne sammenheng regulert i barnevernlovens § 4-4⁴ og § 4-5⁵.

57. Har barnehagen hatt barn med barnehageplass som hjelpetiltak i regi av barnevernet i perioden 2001- 2003 ?

Kun ett kryss

Ja Nei Vet ikke

Dersom du har krysset av på ja på spørsmål 57 ber vi deg om å svare på resten av spørsmålene. Hvis barnehagen ikke har hatt barn på hjelpetiltak i denne perioden takker vi deg for at du har tatt deg tid til å svare på denne undersøkelsen ! Hvis du har noen utfyllende kommentarer når det gjelder barnehagenes formidling av bekymring, barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak, eller synspunkter på selve undersøkelsen er det fint om du benytter side 18 til dette.

58. Hvor mange barn har barnevernet hatt på hjelpetiltak i den barnehagen du er styrer/stedfortreder for i løpet av treårsperioden 2001 - 2003?

Fyll ut i tabellen nedenfor.

	2001	2002	2003
Antall barn			

59. Har barnehagen i løpet av denne perioden hatt barn på hjelpetiltak uten at styrer/stedfortreder har blitt informert om dette på forhånd ?

Kun ett kryss

Ja Nei Vet ikke

⁴ § 4-4 i "Lov om barneverntjenester": "Barnevernstjenesten skal, når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det, sørge for å sette i verk hjelpetiltak for familien og barnet, for eksempel ved å oppnevne støttekontakt, ved å sørge for at barnet får plass i barnehage, eller ved avlastingstiltak i hjemmet".

⁵ § 4-5 i "Lov om barneverntjenester": "Når hjelpevedtak vedtas, skal barnevernstjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barnevernstjenesten skal holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldre/foresattene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak".

60. Er det vanlig at en i barnehagens personalgruppe har et spesielt oppfølgingsansvar for barn som er på hjelpetiltak i regi av barnevernet?

Kun ett kryss

61. Når hjelpetiltak vedtas, er barnevernstjenesten forpliktet til å utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan⁶. Kjenner du til at det har blitt utarbeidet slike tiltaksplaner for barn på tiltak i din barnehage i den aktuelle perioden ?

Kun ett kryss.

Ja – i alle tilfeller Ja – i noen tilfeller Nei – slike planer kjenner jeg ikke til

62. Hvis ja, har du faktisk sett disse tiltaksplanene ?

Kun ett kryss

Ja – i alle tilfeller Ja – i noen tilfeller Nei – slike planer har jeg aldri sett

63. Hvis du har krysset av for en av ja- kategoriene på spørsmål 61, vennligst kryss av for hvor fornøyd/misfornøyd du er med:

Kun ett kryss pr. linje

	Svært misfornøyd	Misfornøyd	Verken eller	Fornøyd	Svært fornøyd
Barnehagens generelle mulighet til aktiv deltagelse i utforming av tiltaksplaner					
Barnehagens generelle mulighet til aktiv deltagelse i oppdatering av tiltaksplaner					
Tiltaksplanens nytteverdi i forhold til arbeidet med barn som er på hjelpetiltak					

⁶ Lov om barnevernstjenester § 4-5

64. Barnevernstjenesten er lovmessig forpliktet til å holde seg orientert om hvordan det går med barnet og foreldre/foresatte, vurdere om hjelpen er tjenlig og eventuelt om det er nødvendig med supplerende tiltak for barnet⁷. Generelt hvor fornøyd/misfornøyd har du vært med;

Kun ett kryss pr. linje

	Svært misfornøyd	Misfornøyd	Verken eller	Fornøyd	Svært fornøyd
Barnevernstjenestens vurderinger om at barnehageplass er et tjenlig tiltak for de barna dette gjelder					
Barnevernstjenestens vurderinger om det er nødvendig med supplerende tiltak for barna					
Barnevernstjenestens arbeid for å holde seg orientert om hvordan det går med barna og foreldre/foresatte					

65. Når det gjelder barnevernstjenestens bruk av barnehageplass som hjelpetiltak i din barnehage i perioden 2001- 2003, hvor fornøyd/misfornøyd har du vært med barnevernets generelle:

Kun ett kryss pr. linje

	Svært misfornøyd	Misfornøyd	Verken eller	Fornøyd	Svært fornøyd	Ikke aktuelt
Oppfølging overfor barnet						
Veiledning av barnehagens personale						

66. Har du noen ytterligere kommentarer om barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak? *Skriv med egne ord:*

.....

.....

.....

.....

⁷ Lov om barneverntjenester § 4-5

VEDLEGG 2:

BYDELSVIS FORDELING AV BARNEHAGESTYRERNES SVAR

Kjennetegn ved styrerne og barnehagene

Tabell 4 (s. 26 i rapporten): Styrernes kjennskap til hjelpetiltaket. Perioden 2001-2003

Tabell 6 (s. 29): Barnehagepersonalets deltagelse på kurs eller seminar om barnehageplass som hjelpetiltak . Perioden 2001-2003

Tabell 6 (s. 29): Barnehagepersonalets deltagelse på kurs eller seminar om barnehagens veiledning av foreldre til barn på hjelpetiltak. Perioden 2001-2003

Tabell 7 (s. 29): Barnehagens oppfølgingsansvar for barn på hjelpetiltak

Tabell 4: Har barnehagen i perioden 2001- 2003 hatt barn på hjelpetiltak i regi av barnevernet uten at styrer visste om dette på forhånd? Bydelsvis fordeling

	Ja	Nei	Vet ikke	Ubesvart	Sum
Arna	1	4	0	0	5
Bergenus	0	10	2	0	12
Fana	0	9	0	0	9
Fyllingsdalen	2	7	2	0	11
Laksevåg	1	10	1	1	13
Ytrebygda	2	4	1	0	7
Årstad	2	6	0	0	8
Åsane	1	2	1	0	4
Bergen totalt	9	52	7	1	69

Tabell 6: Har barnehagens personale i perioden 2001-2003 deltatt på kurs eller seminar der barnevernets bruk av barnehageplass som hjelpetiltak har blitt belyst ?

	Ja	Nei	Ubesvart	Sum
Arna	3	2	0	5
Bergenus	3	9	0	12
Fana	4	3	2	9
Fyllingsdalen	1	7	3	11
Laksevåg	1	10	2	13
Ytrebygda	3	4	0	7
Årstad	1	5	2	8
Åsane	0	4	0	4
Bergen total	16	44	9	69

Tabell 6: Har barnehagens personale i perioden 2001-2003 deltatt på kurs eller seminar der barnehagens veiledning av foreldre/foresatte til barn på hjelpetiltak har blitt belyst?

	Ja	Nei	Ubesvart	Sum
Arna	3	2	0	5
Bergenus	2	10	0	12
Fana	1	6	2	9
Fyllingsdalen	0	9	2	11
Laksevåg	1	11	1	13
Ytrebygda	2	4	1	7
Årstad	2	5	1	8
Åsane	0	4	0	4
Bergen total	11	51	7	69

Tabell 7: Er det vanlig at en i barnehagens personalgruppe har et spesielt oppfølgingsansvar for barn som er på hjelpetiltak i barnehagen ?

	Ja	Nei	Vet ikke	Ubesvart	Sum
Arna	5	0	0	0	5
Bergenus	11	1	0	0	12
Fana	7	2	0	0	9
Fyllingsdalen	8	1	1	1	11
Laksevåg	8	4	0	1	13
Ytrebygda	5	2	0	0	7
Årstad	8	0	0	0	8
Åsane	3	1	0	0	4
Bergen total	55	11	1	2	69

Barnehageplass som tjenlig tiltak, nødvendighet med supplerende tiltak og barnevernstjenestens arbeid for å holde seg orientert om barn på tiltak. Bydelsvis fordeling

Tabell 8 (s. 31): Styrernes tilfredshet med barneverntjenestens vurderinger om at barnehageplass er et tjenlig tiltak for de barna dette gjelder. Perioden 2001-2003.

Tabell 8 (s. 31): Styrenes tilfredshet med barneverntjenestens vurderinger om det er nødvendig med supplerende tiltak for barnet. Perioden 2001-2003.

Tabell 8 (s. 31): Styrernes tilfredshet med barneverntjenestens arbeid for å holde seg orientert om barn som er på tiltak i barnehagen. Perioden 2001-2003.

Tabell 8: Generelt hvor fornøyd/ misfornøyd har du vært med barneverntjenestens vurderinger om at barnehageplass er et tjenlig tiltak for de barna det gjelder? Perioden 2001-2003. Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	0	1	4	0	5
Bergenhushus	2	2	6	2	12
Fana	2	1	6	0	9
Fyllingsdalen	2	5	3	1	11
Laksevåg	2	1	6	4	13
Ytrebygda	1	0	5	1	7
Årstad	2	2	4	0	8
Åsane	1	0	2	1	4
Bergen totalt	12	12	36	9	69

Tabell 8: Generelt hvor fornøyd/ misfornøyd har du vært med barneverntjenestens vurderinger om det er nødvendig med supplerende tiltak for barnet? Perioden 2001-2003. Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	0	3	2	0	5
Bergenhushus	0	5	5	2	12
Fana	3	4	2	0	9
Fyllingsdalen	1	6	4	0	11
Laksevåg	2	2	5	4	13
Ytrebygda	1	1	4	1	7
Årstad	1	6	1	0	8
Åsane	1	0	2	1	4
Bergen total	9	27	25	8	69

Tabell 8: Generelt hvor fornøyd/ misfornøyd har du vært med barnevernets arbeid for å holde seg orientert om hvordan det går med barna og foreldre/foresatte. Perioden 2001-2003. Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	0	1	4	0	5
Berghus	3	5	2	2	12
Fana	4	2	3	0	9
Fyllingsdalen	3	4	4	0	11
Laksevåg	6	1	5	1	13
Ytrebygda	2	2	2	1	7
Årstad	3	4	1	0	8
Åsane	0	1	2	1	4
Bergen totalt	21	20	23	5	69

Tiltaksplaner. Bydelsvis fordeling

Tabell 9 (s. 33): Hvorvidt det er utarbeidet tiltaksplaner for barn på hjelpetiltak i perioden 2001- 2003.

Tabell 10 (s. 34): Om styrerne faktisk har sett disse tiltaksplanene i perioden 2001- 2003.

Tabell 11 (s. 34): Styrernes tilfredshet med tiltaksplanenes nytteverdi i forhold til barn som er på hjelpetiltak i perioden 2001- 2003.

Tabell 12 (s. 35): Styrernes tilfredshet med den generelle muligheten til aktiv deltagelse i utformingen av tiltaksplaner i perioden 2001- 2003.

Tabell 12 (s. 35): Styrernes tilfredshet med den generelle muligheten for aktiv deltagelse i oppdatering av tiltaksplaner i perioden 2001- 2003.

Tabell 9: Når hjelpetiltak vedtas, er barneverntjenesten forpliktet til å utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Kjenner du til at det er utarbeidet slike tiltaksplaner for barn på hjelpetiltak i perioden 2001- 2003 ? Bydelsvis fordeling.

Bydel	Ja, i alle tilfeller	Ja, i noen tilfeller	Nei, kjenner ikke slike planer	Ubesvart	Sum
Arna	0	3	2	0	5
Bergenus	1	2	9	0	12
Fana	2	2	5	0	9
Fyllingsdalen	1	4	6	0	11
Laksevåg	3	3	7	0	13
Ytrebygda	0	2	5	0	7
Årstad	1	4	3	0	8
Åsane	1	1	2	0	4
Sum	9	21	39	0	69

Tabell 10: Hvis ja, har du faktisk sett disse tiltaksplanene ? Bydelsvis fordeling

Bydel	Ja, i alle tilfeller	Ja, i noen tilfeller	Nei, slike planer har jeg aldri sett	Ubesvart	Sum
Arna	1	2	0	0	3
Bergenus	0	2	1	0	3
Fana	2	1	1	0	4
Fyllingsdalen	0	2	3	0	5
Laksevåg	1	1	4	0	6
Ytrebygda	0	1	1	0	2
Årstad	1	3	1	0	5
Åsane	1	1	0	0	2
Sum	6	13	11	0	30

Tabell 11: Hvor fornøyd/ misfornøyd har du vært med tiltaksplanenes nytteverdi i forhold til arbeidet med barn som er på hjelpetiltak i barnehagen i perioden 2001-2003 ? Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	1	0	2	0	3
Bergenus	0	1	1	1	3
Fana	0	1	2	1	4
Fyllingsdalen	0	3	1	1	5
Laksevåg	1	1	2	2	6
Ytrebygda	1	0	1	0	2
Årstad	1	3	1	0	5
Åsane	0	2	0	0	2
Bergen totalt	4	11	10	5	30

Tabell 12: Hvor fornøyd/misfornøyd du er med barnehagens generelle mulighet til aktiv deltagelse i utformingen av tiltaksplaner. Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	1	0	2	0	3
Bergenus	1	0	1	1	3
Fana	0	1	2	1	4
Fyllingsdalen	2	1	1	1	5
Laksevåg	1	1	2	2	6
Ytrebygda	1	0	1	0	2
Årstad	1	2	2	0	5
Åsane	1	1	0	0	2
Bergen totalt	8	6	11	5	30

Tabell 12: Hvor fornøyd/misfornøyd er du med barnehagens generelle mulighet til aktiv deltagelse i oppdatering av tiltaksplaner ? Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	1	0	2	0	3
Bergenuhus	0	1	1	1	3
Fana	1	0	2	1	4
Fyllingsdalen	2	0	2	1	5
Laksevåg	1	1	2	2	6
Ytrebygda	0	1	1	0	2
Årstad	2	2	1	0	5
Åsane	1	1	0	0	2
Bergen totalt	8	6	11	5	30

Styrernes tilfredshet med barnevernets generelle oppfølging av barnet og veiledning av barnehagens personale. Bydelsvis fordeling

Tabell 13 (s. 36): Styrernes tilfredshet med barnevernets generelle oppfølging overfor barnet. Perioden 2001-2003

Tabell 13 (s. 36): Styrernes tilfredshet med barnevernets generelle veiledning av barnehagens personale. Perioden 2001-2003

Tabell 13: Hvor fornøyd/misfornøyd har du vært med barnevernets generelle oppfølging overfor barn på hjelpetiltak i barnehagen ? Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	0	0	5	0	5
Bergarhus	4	3	3	2	12
Fana	2	4	3	0	9
Fyllingsdalen	3	5	3	0	11
Laksevåg	5	3	4	1	13
Ytrebygda	3	3	1	0	7
Årstad	4	2	2	0	8
Åsane	0	2	1	1	4
Bergen totalt	21	22	22	4	69

Tabell 13: Hvor fornøyd/misfornøyd har du vært med barnevernets generelle veiledning av barnehagenes personale ? Bydelsvis fordeling

	Misfornøyd	Verken/ eller	Fornøyd	Ubesvart	Sum
Arna	1	3	1	0	5
Bergarhus	5	3	2	2	12
Fana	5	2	2	0	9
Fyllingsdalen	6	4	1	0	11
Laksevåg	6	2	2	3	13
Ytrebygda	4	2	1	0	7
Årstad	4	4	0	0	8
Åsane	1	1	0	2	4
Bergen totalt	32	21	9	7	69